

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za arheologiju
Ivana Lučića 3

Suzana Dragović

Usporedba sportske opreme u antici i danas

Magistarski rad

Mentor:

dr.sc. Ana Pavlović, doc.

Zagreb, rujan2017

Sadržaj

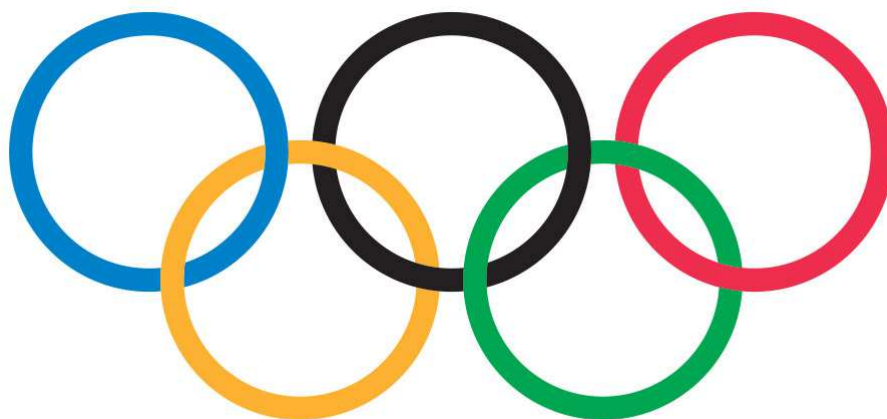
1.	Uvod	3
2.	Općenito o sportu i sportašima	6
3.	Olimpijske igre nekad i danas	11
3.1.	Općenito o Olimpijskim igrama u antici	11
3.2.	Usporedba antičkih i modernih igara	13
3.2.1.	Sličnosti.....	13
3.2.2.	Razlike.....	14
3.3.	Program antičkih Olimpijskih igara.....	16
4.	Pentatlon.....	20
4.1.	Bacanje diska	20
4.2.	Trčanje	22
4.3.	Skok u dalj.....	24
4.4.	Bacanje koplja.....	27
4.5.	Hrvanje	31
5.	Boks.....	34
6.	Pankration.....	39
7.	Igre s loptom.....	42
8.	Dizanje utega	46
9.	Ostalo.....	48
9.1.	<i>Balbis</i>	48
9.2.	<i>Hysplex</i>	49
9.3.	<i>Bater</i>	51
9.4.	<i>Kampter</i>	51
9.5.	Štafeta i maraton.....	52
10.	Zaključak	53
11.	Popis slika.....	55
12.	Popis literature.....	59
13.	Sažetak i ključne riječi.....	61
14.	Abstract and key words	63

1. Uvod

Sport je sve prisutna pojava u modernom dobu. Ljudi se na različite načine bave sportom i tjelovježbom. Svaki sport uključuje određenu opremu koja je za njega specifična. Tako je bilo i u antičko doba. Ljudi su se bavili sportom ili ga samo gledali. No, svaki taj sport je podrazumijevao određenu sportsku opremu, kao i određena pravila. U antičko doba, sportom su se uglavnom bavili muškarci, te je na mnogim natjecanjima ženama bilo zabranjeno sudjelovati. Dobne kategorije se pojavljuju nešto kasnije, dok težinskih kategorija u borilačkim sportovima uopće nije bilo. Danas to nije tako, postoje mnoge kategorije u svakom sportu i po uzrastu i po težini.

Mnogi antički sportovi postoje i danas. Ne možemo reći da su potpuno isti, jer, kao i sve, tako se i sport mijenja kroz vrijeme. Mjenjaju se pravila, moderniziraju se rekviziti, a mijenjaju se i shvaćanja i stavovi o ulozi sporta u društvu. Period od gotovo 2000 godina je prevelik da se sport u njemu ne bi razvio i izmijenio.

U ovom magistarskom radu, govorit ću o Olimpijskim igrama i sportovima koji su se na njima održavali u antičko doba. Analizirat ću ih i pokazati što se sve promijenilo od tog vremena do danas. Biti će riječ o bacanju diska, trčanju, skoku u dalj, bacanju koplja, hrvanju, boksu i tzv. pankrationu. Mnogi od tih sportova postoje i danas i, među njima, neki se skoro uopće nisu promijenili, dok je kod drugih promjena jako izražena.

Sl. 1. Logo modernih Olimpijskih igara

Bacanje diska je sport koji se nije puno mjenjao kroz vrijeme. Ono što se kod njega najviše mijenja je veličina, tj. težina diska i materijal od kojeg je on izrađen.

Trčanje je danas vrlo popularno, te postoji mnogo disciplina. Osim profesionalnog sporta, ljudi trče u slobodno vrijeme, to je postao jedan od najzastupljenijih oblika rekreacije. U antičko je vrijeme također postojalo nekoliko trkačkih disciplina, a ono što se najviše razlikuje od današnjeg profesionalnog trčanja je startni mehanizam.

Skok u dalj se u moderno doba izvodi bez bilo kakvih pomagala, dok su Grci smatrali da ga je teško izvesti bez ičega, te su koristili utege kako bi si produljili skok.

Bacanje koplja također nije bilo bez pomagala. Tu su Grci koristili posebnu tehniku bacanja koplja uz pomoć trake zvane ankila (*ankyle*). Ona je koplju davala dodatan potisak, sličan onomu kod pračke.

Borilački sportovi su se dosta izmijenili, tj. prije su bili puno nasilniji nego danas, jer nisu imali vremenskog ograničenja, niti su imali puno ograničavajućih pravila. Osim toga, u antičko doba nije postojao ring, koji bi ograđivao prostor za odvijanje sportske borbe.

Hrvanje se nije mnogo izmijenilo u svojoj biti; cilj je bio i ostao nadvladati protivnika snagom tijela i pokreta. No, razlika je u tome da je borba u Grčkoj završavala kad bi jedan borac drugoga srušio tri puta na pod ili kad bi jedan odustao od nastavka borbe. Danas borbe najčešće završavaju kada završe runde i sudac bodovanjem izglasa pobjednika.

Boks je sport koji se neprestano razvijai pravila mu se stalno mijenjanju. U Grčkoj je slovio kao najnasilniji sport, no danas više ne drži tu titulu. Razlika je u rukavicama koje su se koristile nekoć i sad. Danas se koriste podstavljene rukavice, dok su prve rukavice u Grčkoj bili obični namoti štavljene kože. Naravno te su se rukavice kroz vrijeme razvijale. Najbrutalnije su bile rimske zbog metalnih šiljaka koje su imale na sebi, a mogle su biti punjene i komadima stakla ili metala.

Posljednji borilački sport jepankration. Grčki pankration ne postoji među današnjim borilačkim sportovima, ali postoje brojni slični sportovi. On je također prije bio vrlo nasilan sport u kojem nije bilo puno pravila, sve je bilo dopušteno. Najbliži mu je današnji tzv. *ultimate fighting* (slobodna borba), no nijedan današnji legalni sport nema tako malo pravila kao pankration.

Također, predstaviti ću i neke sportove i igre s loptom, koji se spominju u grčkim i rimskim izvorima. Dječje su igre su bile vrlo slične današnjima, osim što se mijenja predmet kojim se djeca igraju.

2. Općenito o sportu i sportašima

Sport je antičkoj Grčkoj bio vrlo važan aspekt društvenog, socijalnog, religijskog i kulturnog ustroja; što vidimo kroz mnoštvo sportskih natjecanja, koja su se održavala redovito i postojano. Svaki je grčki grad imao gimnazij (*gymnasium*) i palestru (*palaestra*), gdje su se dječaci od malih nogu obrazovali i gdje su trenirali. Program je uključivao: fizičku edukaciju, glazbu, aritmetiku, gramatiku i čitanje.¹

Sl. 2. Ostaci gimnazija i palestre

Danas je sport dio svakodnevice, a sportova je svakim danom sve više. Rijetki su oni koji se ne bave nikakvim sportom, jer su mnogi zagovornici ideje i pogleda na život prema kojem je sport mjesto na kojem se pojedinac može „ispuhati“ i pobjeći od svakodnevice i problema.

---

¹*The Olympic Games in Ancient Greece*, Lausanne 2002

Sportaši su u Grčkoj na treningu i natjecanjima morali biti potpuno goli, te se tako nisu vidjele klasne razlike među sportašima, nego se samo gledala njihova snaga i atletska vještina. Postoji više teorija zbog čega se to prakticiralo. Prema prvoj teoriji, trkač Orisp je, u utrci na Olimpijskim igrama 720.g.pr.Kr., izgubio tkaninu koja mu je stajala na kukovima. Njegovi suparnici su mislili da je to tajna njegovog uspjeha te su pratili njegov primjer.²³ Druga teorija je da nakon što se jedan sportaš, trčeći, spotaknuo oko svoje tkanine, suci su odlučili da se svi trkači moraju utrživati goli, jer im odjeća može biti opasna po zdravlje. Treća teorija je da su se sportaši jednostavno morali skinuti da dokažu da nisu žene. Mnogi ovu teoriju odbacuju, no i dan danas tradicionalni mongolski hrvači nose oskudne kostime baš iz tog razloga, jer je po legendi jednom pobjedila Mongolka.⁴⁵ Pauzanija nam donosi priču o Kalipateri, čiji su otac i braća bili pobjednici na igrama. Jednog dana su je našli u prostorijama za treniranje, prerušenu u muškarca. Iako je zakonom bilo propisano da bi je trebali ubiti nakon takvog zločina, Grci to nisu napravili iz poštovanja prema njenoj obitelji. Zakon je nakon toga nalagao da svi sportaši moraju biti goli po ulasku u područje za treniranje.⁶ Tukidid⁷ govori da su u početku, dok su se Grci još natjecali obučeni, barbari bili jedini koji su se natjecali goli. Također kaže da su Lakedemonjani bili prvi od Grka, koji su se počeli natjecati goli i mazati tijelo uljem.⁸

---

²N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 58

³Dionizije iz Halikarnasa 7.72.3-4

⁴N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 59

⁵Pauzanija 5.6.-7.8.

⁶J. A. Arieti, *Nudity in Greek athletics*, The classical world, Vol. 68, No. 7., 1975, 433

⁷Tukidid, 1.6.

⁸J. A. Arieti, *Nudity in Greek athletics*, The classical world, Vol. 68, No. 7., 1975, 431

Sl. 3. Panatenejska terakotna amfora s prikazom golih trkača

Prije treninga sportaši su se mazali maslinovim uljem.⁹ Smatra se da su ulje koristili iz više razloga: za higijenu (da im se pijesak ne uvuče u pore), za zaštitu kože od sunca, za zaštitu tijela od vrućine i hladnoće, za mekšu kožu, za masažu, da izbjegnu gubitak tjelesnih tekućina; kao vrstu odjeće, jer su bili potpuno goli, da pokažu preplanulost, te da sakriju smrad (kao lovci). Osim toga, nauljeni sportaši, blistajući na suncu, predstavljali su objekt ljepote ljudskog tijela. Može ih se usporediti sa današnjim bodibilderima, koji se prije natjecanja naulje da bi dodali tonus mišićima. Drugi u mazanju uljem vide simboličnu asocijaciju s magijom i kultom koji sportašu daje veću snagu.¹⁰ Postoje i oni koji smatraju da su se sportaši mazali uljem da pomognu mišićima da se brže zagriju i time ih malo izmasiraju i progibaju.

---

⁹P. Christesen and D. G. Kyle, *A companion to sport and spectacle in greek and roman antiquity*, Cambridge England 2014, 25

¹⁰N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 83

Nakon treninga ili natjecanja, sportaši bi sa sebe strugali ulje zakrivljenim alatom konkavnog presjeka nazvanim strigil (*strigilos*) ili stlengil (*stlengis*). Uglavnom je strigil bio napravljen od bronce, iako se nekad koristilo i željezo.¹¹ Postoje dokazi da su sportaši držali palac uz unutrašnju stranu strigila, da se lakše rješe prljavštine. Ta mješavina ulja, znoja i prašine zvanagloios, skupljala se u gimnaziju i prodavala zbog pretpostavljene medicinske vrijednosti. Nakon što bi sa sebe sastrugali prljavštinu, sportaši su koristili spužvu *spongos* da se operu do kraja.¹²

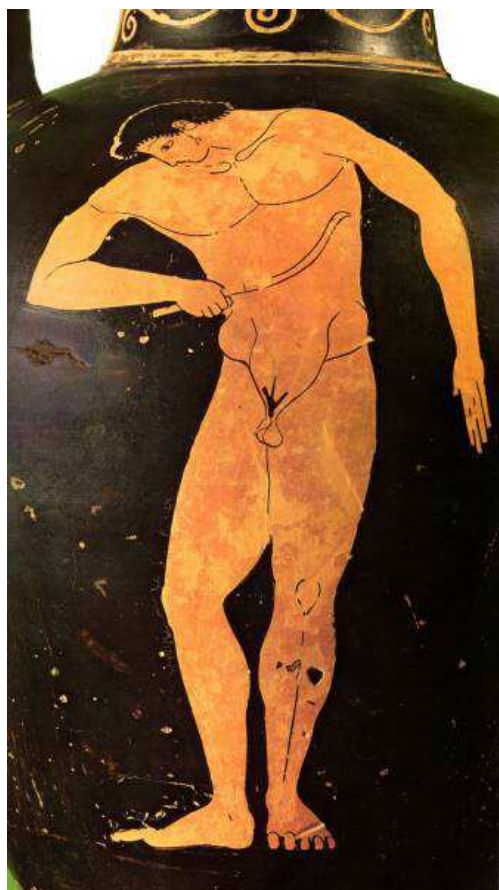

Sl. 4. Strigil iz rimskih termi

---

¹¹S. G. Miller, *Ancient greek athletics*, 2004, 15

¹²S. G. Miller, *Ancient greek athletics*, 2004, 16

Sl. 5. Crveno figuralna amfora s prikazom sportaša koji čisti tijelo strigilom

U izvorima se čak opisuje neke vrste pudera, *konis*, koji bi sportaši nanosili na tijelo nakon treninga, kada bi završili sa čišćenjem. Gimnazij je imao i posebnu prostoriju namijenjenu tomu, zvanu *konisterion*. Filostrat¹³ spominje prah napravljen od cigle, terakote, te asfalta, no preporuča žuti puder kao najatraktivniji. Smatra se da je puder bio bacan u zrak da bi se kao oblak pravilno rasporedio po sportaševom tijelu. No, svi izvori o ovom potječu iz rimskog doba, pa ne znamo da li je ista praksa postojala i u grčko doba.¹⁴

¹³Filostrat, *On Gymnastics* 56; A 19

¹⁴¹⁴S. G. Miller, *Ancient greek athletics*, 2004, 17

3. Olimpijske igre nekad i danas

3.1. Općenito o Olimpijskim igrama u antici

Prema tradiciji Olimpijske igre osnovane su 776.g.pr.Kr. U samim počecima, sudjelovali su samo stanovnici Olimpije i okolice, no kroz vrijeme su poprimale sve veće značenje, te su stvorile model natjecanja koji su svi drugi gradovi slijedili.¹⁵ Vrijeme osnutka igara, je postalo jedan od najpopularnijih datuma u grčkoj povijesti, no postoje mišljenja da to nije točan datum samog osnutka. Smatra se da je to godina kada su igre prvi put zabilježene, jer je to otprilike isto vrijeme kad se pojavljuje alfabet kod Grka. Neki smatraju da su igre počele još u 9.st.pr.Kr. (nađeni su tripodi i figure u Olimpiji), drugi misle da su počele oko 700.g.pr.Kr. (povećan broj vodenih zdenaca), a treći da je početak oko 600.g.pr.Kr. (jer do tada nema pisanih izvora o samim Olimpijskim igrama).¹⁶ Olimpijske igre su najstarije i najprestižnije grčko atletsko natjecanje, a održavale su se svake četiri godine za vrijeme Zeusovih svetkovina u njegovom svetištu u Olimpiji u provinciji Elidi.¹⁷ Sloville su kao najveće od četiri panhelenske igre, među kojima su bile još i Pitijske igre u Delfima (588.g.pr.Kr.), Istamske igre blizu Korinta (588.g.pr.Kr.) i Nemejske igre u Nemeji (573.g.pr.Kr.).¹⁸ Te četiri panhelenske igre su bile organizirane u određenim godišnjim ciklusima (neke svake 4, a neke svake 2 godine) i to tako da se ne poklapaju, a taj „krug“ se zva *operiodos*, dok bipobjedniksa sva 4 natjecanja dobio titulu *periodonikes*, tj. pobjednik kruga.¹⁹

---

¹⁵ P. Christesen, *Olympic victor lists and ancient greek history*, Cambridge England 2007, 35

¹⁶ N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 48

¹⁷ D.G. Kyle, *Sport & spectacle in the ancient world*, Cambridge England 2015, 91

¹⁸ D.G. Kyle, *Sport & spectacle in the ancient world*, Cambridge England 2015, 73

¹⁹ P. Christesen, *Olympic victor lists and ancient greek history*, Cambridge England 2007, 36

Sl. 6.Rekonstrukcija antičke Olimpije

S vremenom je Olimpija prerasla u neku vrstu sajma za vrijeme igara, te su je posjećivali mnogi stranci. Postala je mjesto okupljanja, te su se tu okupljali ljudi koji su se zanimali i za razmjenu, politiku, umjetnost i drugo. Također, tekstovi o samim igrama nam govore da Olimpijske igre nisu bile neko veliko utopijsko okupljalište mira, sreće i sloge, kako su to, primjerice kasnije romanizirali viktorejanci. Zabilježeni su česti problemi na igrama: mješanje politike u igre, varanje, davanje mita bilo sportašima bilo sucima, prijetnje, nepravedno suđenje, tj. odluke u korist domaćina, sukobi interesa.²⁰

Sudionik antičkih igara morao je biti muškarac i Grk, pripadati grčkom narodu i plemenu, imati zakonite roditelje, od rođenja biti slobodan i ne biti osuđen za ubojstvo.²¹ Robovi su se mogli natjecati jedino kao vozači kočija ili jahati konja za bogate građane, koji bi na kraju bili proglašeni pobjednicima, iako nisu sudjelovali.²² U kasnijim vremenima je zabilježeno nekoliko izuzetaka. Slavni strani sportaši dobili bi odobrenje za sudjelovanje na igrama zbog svog grčkog porijekla ili kulturne asimilacije. Znali su se pozvati stranci (često

²⁰N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 55

²¹N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 48

²²D.G. Kyle, *Sport & spectacle in the ancient world*, Cambridge England 2015, 114

Rimljani) ne samo zbog političkih i ekonomskih razloga, nego i da same igre dobiju na ugledu.²³

Nakon što je Rim osvojio Grčku 146.g.pr.Kr., Olimpijske igre počinju malo po malo bljedjeli. Tomu je nekoliko razloga: profesionalizam sportaša; Rimljani su uključeni u igre; paganizam igara. Konačni kraj Olimpijskim igrama bio je 393.g., kada ih ukida car Teodozije I, koji se preobratio na kršćanstvo. Ostale igre ukidaju se otprilike u isto doba.

3.2. Usporedba antičkih i modernih igara

Moderne Olimpijske igre, pojavljuju se tek u 19.st.²⁴Nije sigurno je li osnivač modernih igara, baron Pierre de Coubertin, pratio antičku tradiciju ili šovinizam 19.st., kad nije dozvolio ženama da sudjeluju na prvim Olimpijskim igrama 1896.g.

3.2.1. Sličnosti

Antičke i moderne Olimpijske igre, koliko god se razlikovale, imale su nekoliko sličnosti: ime, nekoliko istih sportova, ciklus od četiri godine, prisegu, mirovno vijeće, mimohod sportaša i jaku konkurenciju.²⁵U antici su ljudi vjerovali u koncept izvrsnosti, *arete*. To se može povezati s modernim mišljenjem da se pobjedi pod svaku cijenu, i s motom igara „*citius, altius, fortius*“ (brže, više, jače).²⁶Antičke Olimpijske igre su privlačile najveći broj gledatelja za neku sportsku aktivnost u Grčkoj, kao što su i moderne Olimpijske igre postale najveća sportska atrakcija u cijelom svijetu. ²⁷Uz to, na antičkim igrama žene nisu smjele prisustvovati, pa nije bilo ženskih kategorija. Slično tome, i u počecima modernih igara žene se nisu smjele natjecati, a kasnije je to promijenjeno.

1992.g. inaugurirano je olimpijsko primirje pod predznakom UN-a, za „mirno rješavanje konflikata“. To je bio pokušaj varijacije grčkog *ekecheiria* (grčka personifikacija

---

²³N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 48

²⁴P. Christesen and D. G.Kyle, *A companion to sport and spectacle in greek and roman antiquity*, Cambridge England 2014, 21

²⁵D.G. Kyle, *Sport & spectacle in the ancient world*, Cambridge England 2015, 95

²⁶N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 56

²⁷N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 54

primirja i prestanka neprijateljstva, ali i Olimpijskog primirja²⁸), ali svrha antičkog je bilo osiguravanje sigurnog prolaza, a ne rješavanje problema.²⁹

3.2.2. Razlike

S druge strane, antičke i moderne igre su bile i jako različite: antičke su se uvijek održavale na istom mjestu – u Olimpiji, dok se moderne igre održavaju svake godine održavale na drugom mjestu u luksuznom sklopu građevina posebno napravljenima za tu prigodu. U antici nisu postojali vođeni sportovi, igre s loptom, kategorije po težini niti timski sportovi. Osim toga, antičke igre se nisu dijelile prema godišnjim dobima, bile su samo jedne, dok se moderne dijele na ljetne i zimske (koje se izmjenjuju svake dvije godine). Medalje, kao takve, nisu postojale, kao ni drugo ni treće mjesto (jer je Grcima pobjeda značila sve, ostali nisu bili bitni), a pobjednik igara bi dobio vijenac od grana divlje masline.³⁰ Razlika je i u tome da su moderne igre namijenjene više ili manje cijelom svijetu (barem onim zemljama koje se žele priključiti), a antičke su bile namijenjene Grcima.

Sl. 7. Stavljanje vijenca od maslinovih grana na glavu pobjednika Olimpijskih igara

²⁸Pauzanija, *Description of Greece* 5. 10. 10; 5. 26. 2.

²⁹N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 55

³⁰D.G. Kyle, *Sport & spectacle in the ancient world*, Cambridge England 2015, 95

Sl 8. Olimpijske medalje

Najveća razlika je moderni duh Olimpijskih igara koji teži za moralnom edukacijom, poštenom igrom, međunarodnim razumijevanjem, bratstvom, odvajanjem sporta i politike, mirom, jednakim mogućnostima, srećom zbog sudjelovanja, intelektualnim i umjetničkim kvalitetama i izvrsnosti. Antičke igre, s druge strane, nisu štitele moralnu edukaciju u smislu sportskog i karakternog izgrađivanja, niti je poštena igra bila dio toga. Igre su se prvotno održavale zbog dobra koje donose samom gradu, a ne zbog koristi Grčkoj u cjelini.³¹

Od dobro poznatih modernih olimpijskih simbola: 5 krugova, prijenosa baklje, olimpijskog plamena, prisege i himne, jedino ih prisega veže za one iz antičkih Olimpijskih igara, dok su svi ostali današnji simboli ili izmišljeni ili povezani s nekim drugim grčkim običajima, kao što su baklja i sveti plamen. Baklja se javljala na mnogim grčkim festivalima, ali ne na Olimpijskim igrama. Sveti plamen je gorio u duhovnom centru, pritaneju (*prytaneion*), svake grčke zajednice, tako i one u Olimpiji. Baklja i plamen jesu povezani s antičkom Grčkom ali nisu unikatni za Olimpijske igre.³²

³¹N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 80

³²N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 81

3.3. Program antičkih Olimpijskih igara

Olimpijske igre	godina	dogadaj (najbliža moderna paralela)
1	776	<i>Stade</i> (200 m)
14	724	<i>Diaulos</i> (400 m)
15	720	<i>Dolichos</i> (2,400 m?)
18	708	Hrvanje (<i>pale</i>) and pentatlon
23	688	Boks (<i>pyx</i>)
25	680	<i>Tethrippon</i> (utrka kočija s četiri konja)
33	648	<i>Pancration ikeles</i> (utrka konja)
37	632	<i>Stade</i> i hrvanje za dječake
38	628	Pentatlon za dječake (nikad više održan)
41	616	Boks za dječake
65	520	<i>Hoplites/hoplitodromos</i> (utrka u oklopu)
70	500	<i>Apene</i> (utrka kočija s mazgama)
71	496	<i>Kalpe/anabates</i> (posebna utrka za kobile)
84	444	<i>Apeneikalpe</i> /(utrke nikad više održane)

93	408	<i>Synoris</i> (utrka kočija s dva konja)
96	396	Natjecanje za glasnike i trubače
99	384	Timska utrka kočija s četiri ždrebeta
128	268	Timska utrka kočija s dva ždrebeta
131	256	Utrka za ždrebac
145	200	<i>Pancration</i> za dječake ³³

Antičke Olimpijske igre imale su takva natjecanja koja su se mogla podijeliti u dvije opće kategorije: gimnastička/gola natjecanja, tj. *gymnikoi agones* (utrke, bacanje koplja i diska, te skok u dalj), i natjecanja s konjima, tj. *hippikoi agones* (utrke konja i kočija).³⁴Također, nakon nekog vremena pojavila su se posebna natjecanja za dječake. Nema puno dokaza, no smatra se da su se dječaci od 10 godina mogli natjecati, te da su od 18 nadalje bili primorani ići u kategoriju muškaraca. Budući da tada nisu postojali rodni listovi ni osobne iskaznice, nije jasno kako su mogli znati koliko netko ima godina, no ne postoje zapisi o prepirkama po tom pitanju. Suci su uglavnom prihvaćali riječ natjecatelja, ukoliko su pričali grčkim jezikom i zakleli se Zeusu da neće griješiti protiv igara.³⁵Na prvim zapisanim Olimpijskim igrama postojalo je samo jedno natjecanje i to je bio sprint na 200metara, *stade*. Od 776.g.pr.Kr.-724.g.pr.Kr., to je bio jedini događaj na igrama. Te godine, dodana je utrka na 400metara, također vrsta sprinta (tamo i nazad), zvana *diaulos*. Na sljedećim Olimpijskim igrama 720.g.pr.Kr., pojavljuje se i treća utrka, *dolichos*, koja je bila utrka na duge staze (obično 20-24kruga, cca 7 – 9km). 708.g.pr.Kr., na istim se igrama pojavljuju dva događaja: *pentathlon* i hrvanje (*pale*). Drugi borilački sport, koji se pojavljuje 688.g.pr.Kr. je boks (*pyx*).

³³D. C. Young, *A brief history of the Olympic Games*, 2004, 34-35

³⁴P. Christesen and D. G.Kyle, *A companion to sport and spectacle in greek and roman antiquity*, Cambridge England 2014, 23

³⁵N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 72

Prvi konjanički sport pojavljuje se 680.g.pr.Kr. i to utrka kočija s četiri konja (*tethrippon*), duljine 12 krugova (cca 14km). 648.g. pr.Kr. počele su se održavati utrke konja (*keles*) duljine 6 krugova (cca 7km) i *pankration* (treći borilački sport). Prvi dječji sportovi se javljaju 632.g.pr.Kr., i to su bili utrka *stade* i hrvanje (*pale*). Na slijedećim igrama, 628.g.pr.Kr., pojavljuje se dječji pentatlon (*penathlon*), koji je odmah i izbačen iz igara. Dječji boks (*pyx*), javlja se 616.g.pr.Kr. Utrka u oklopu (*hoplites/hoplitodromos*), dodana je 520.g.pr.Kr., a duljina joj je bila 400metara. Utrka mazgi (*apene*), dodana 500.g.pr.Kr., i utrka kobila (*kalpe/anabates*), dodana 496.g.pr.Kr., zajedno su izbačene 444.g.pr.Kr. Utrka kočija s dva konja (*synoris*) se pojavila 408.g.pr.Kr, a duljina joj je bila 8 krugova (cca 9,5km). 396.g.pr.Kr., pojavljuju se i dva natjecanja nevezana tijesno za sport, natjecanje za trubače i glasnike. Nedugo zatim, pojavljuje se i prva utrka za ždrebad, utrka kočija s 4 ždrebeta, 384.g.pr.Kr., a utrka kočija s 2 ždrebeta 268.g.pr.Kr. Utrka ždrebadu pojavila se 256.g.pr.Kr. Poslijednji dodani događaj bio je dječji pankration 200.g.pr.Kr.³⁶

Spondophoroi su bili glasnici koji su prije svake Olimpijade, krenuvši iz Elide, putovali po cijelom grčkom svijetu, navještajući nadolazeće događaje. Pozivali su sportaše i gledatelje na igre, te proglašavali takozvani sveti mir, *ekecheiria*. To nije bio mir u pravom smislu riječi. On je zabranjivao ulazak vojske u područje Eleje za vrijeme održavanja igara, te je omogućavao siguran put kroz sve provincije za sportaše i gledatelje koji idu na ili sa igara. Dakle, ratovi u to vrijeme nisu zaustavljeni.³⁷

Pripreme su započinjale 10 mjeseci prije samog početka igara u gradu Elidi, nedaleko od Olimpije. Na pripremama subili i službeni suci igara, *diatretes* ili kasnije *hellanodikai*. Elida je bila sponzor igara, te je imala prostorije za suce i za treninge. Sami sportaši su morali trenirati u Elidi mjesec dana prije samih igara.³⁸ Suci su nadgledali treninge i imali su pravo izbaciti nedovoljno spremne sportaše prije samog početka igara. Par dana prije službenog otvaranja igara, elejski službenici, sportaši, treneri i gledatelji bi u mimohodu krenuli prema Olimpiji. Po dolasku u Olimpiju, sportaši su polagali zakletvu pred kipom Zeusa, da neće prekršiti pravila Olimpijskih igara te da su odgovorno trenirali 10 mjeseci prije njezinog održavanja. Suci su davali zakletvu da će suditi pravedno, da neće prihvaćati darove, te da će

---

³⁶N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007,75

³⁷P. Christesen and D. G.Kyle, *A companion to sport and spectacle in greek and roman antiquity*, Cambridge England 2014, 23

³⁸P. Christesen and D. G.Kyle, *A companion to sport and spectacle in greek and roman antiquity*, Cambridge England 2014, 24

sve informacije vezane za natjecanje držati u tajnosti.³⁹ Drugi dan igara, održavala su se natjecanja u konjaničkim sportovima te pentatlon. Treći dan je bilo žrtvovanje 100 volova Zeusu, poznato kao hekatomba(*hecatomb*), koje je zbog velike količine krvi uzrokovalo neugodan vonj u Olimpiji. Četvrtog dana su bila trčanja i borilački sportovi. Zadnji, peti dan, pobjednici su slavili pobjedu na proslavi u pritaneju. Ceremonija zatvaranja igara za sve sportaše nije postojala u antici, kao što to postoji danas, a nije postojala ni ceremonija otvaranja.⁴⁰

---

³⁹P. Christesen and D. G.Kyle, *A companion to sport and spectacle in greek and roman antiquity*, Cambridge England 2014., 25

⁴⁰N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 75

4. Pentatlon

Pentatlon se na Olimpijskim igrama pojavio 708.g.pr.Kr. Kao što samo ime govori, sastojao se od 5 sportskih disciplina spojenih u jednu: bacanje diska (*diskos*), skok u dalj (*halma*), bacanje koplja (*akon*), trčanje (*stade*) i hrvanje (*pale*). Trčanje i hrvanje su osim u pentatlonu, postojali i kao samostalni događaji dok su skok u dalj i bacanje diska ili koplja održavali samo u sklopu pentatlona.⁴¹ Ukoliko bi jedan sportaš, pobedio u prve tri discipline, automatski je bio proglašen pobjednikom i natjecanje je završavalo. Zbog toga se pretpostavlja, iako nije sigurno, da su prva tri natjecanja bili nesamostalni sportovi, a od Ksenofonta⁴² smo saznali da je hrvanje bilo zadnje, što trčanje stavlja na četvrto mjesto.⁴³

Moderni pentatlon je vojno orijentirani događaj, nastao 1912.g., te nema ništa zajedničko s onim antičkim. Sastoji se od: jahanja konja (800m), mačevanja, pucanja iz pištolja (25m), plivanja (300m) i maratona (4km). Najbliži je antičkom dekatlonu (*decatlon*), koji se održava u dva dana. Sastoji se od: sprinta (100m), skoka u dalj, gađanja, skoka u vis, sprinta (400m), trčanja s preprekama (110m), skoka s motkom, bacanja koplja te trčanja (1,5km).⁴⁴

4.1. Bacanje diska

Disk ima dugu tradiciju, i nije se puno promjenio od antičkih vremena. Veličina samog diska je varirala kao i danas. Bacanje diska je dio modernih Olimpijskih igara, još od prvih 1896.g., no tek je 1907.g. standardizirano. Na prvim modernim igrama, olimpijski su osnivači i dužnosnici koristili antičke grčke dokaze da sastave pravila modernog bacanja diska, te su ta pravila bila na snazi do igara u Londonu 1908.g.⁴⁵ Danas razlikujemo diskove za muškarce i žene. Disk za muškarce teži 2kg, dok mu je promjer 22cm. Disk za žene teži 1kg,

---

⁴¹P. Christesen and D. G.Kyle, *A companion to sport and spectacle in greek and roman antiquity*, Cambridge England 2014, 25

⁴²Ksenofont, *Hell.* 7. 4. 29.

⁴³D.G. Kyle, *Sport & spectacle in the ancient world*, Cambridge England 2015, 118

⁴⁴W. E. Sweet, *Sport and recreation in ancient Greece*, Oxford 1987, 38

⁴⁵N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 65

a promjer mu je 18,2cm. Također, razlikujemo i disk za dječake, koji teži 1,6kg, a promjer mu je 21,1cm.⁴⁶

Grci su za izradu diska koristili kamen, željezo, olovo, no najčešće bronzu. Diskovi korišteni na antičkim Olimpijskim igrama su bili izrađeni od bronce, a težinom su varirali od 1,3-5,7kg., a promjer im je bio 17 – 34cm.⁴⁷ Moderni disk obično ima strane od aluminija, staklenih vlakana ili drva, dok mu je obod od čelika, brončane legure ili limene legure. Iako je minimalna težina modernog diska specificirana, ne postoji pravilo kako ta težina mora biti raspoređena unutar diska.⁴⁸

Čini se da je bacanje diska bio unikatan grčki sport sve do modernog doba.⁴⁹ Bacanje diska na antičkim Olimpijskim igrama, nije postojalo kao samostalno natjecanje, nego samo kao dio pentatlona. Pauzanija⁵⁰ tvrdi da su postojala tri diska koja su se čuvala u sikionskoj riznici u Olimpiji, što se može protumačiti tako da je svaki sportaš bacao jedan put svaki od ta tri diska.⁵¹ Grci su disk bacali s mjesta koje se zvalo *balbis*. To je bilo mjesto označeno s tri strane, te se nalazilo iza startne linije za utrke.⁵²

Postoji teorija da su se antički sportaši vrtili oko sebe, i tako koristili vlastitu centrifugalnu silu, što je slično današnjoj metodi bacanja. Druga teorija je da su bacali disk, koristeći samo snagu ruke, uz moguću malu pomoć laganog okreta tijela.⁵³ Pozicija sportaša prije samog bacanja diska je bila takva da mu je težina tijela bila na desnoj nozi, koja se nalazila iza lijeve. Disk je držao desnom rukom u visini glave u vertikalnoj poziciji, dok je lijevom rukom podupirao disk.⁵⁴ Crteži s vaza pokazuju da su bacači diska okretali tijelo, i dok su desnom rukom zamahivali nazad, nagnuli bi se da pripreme cijelo tijelo na odbacivanje

---

⁴⁶M. Jenkins, *Materials in sports equipment*, Cambridge England 2000, 124-125

⁴⁷ V. Šiljak, E. Plakona, G. Fragkiadakis, S. Bajrić, *Research on technics of throwing discus in ancient Greece*, Sport science 7, 2014, 63

⁴⁸A. Subić, *Materials in sports equipment vol. 2*, Cambridge England 2007, 320

⁴⁹N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 64

⁵⁰Pauzanija, 6. 19. 4; A 56.

⁵¹S. G. Miller, *Ancient greek athletics*, 2004, 51

⁵²N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 66

⁵³D. C. Young, *A brief history of the Olympic Games*, 2004, 48

⁵⁴S. G. Miller, *Ancient greek athletics*, 2004, 61

diska, oslanjajući se na desnu nogu. Dok je bacao disk, okretao se u suprotnom smjeru, prebacujući težinu na lijevu nogu i pretegnuo bi cijelo tijelo.⁵⁵

Sl. 9. Rimska kopija Mironovog Diskobola

U modernom bacanju diska, sportaš se okrene 540 stupnjeva prije bacanja diska, što je jedan i pol okret. Današnji rekord u bacanju diska je 74,08m (iz 1986.g), dok je u antici zapamćen Faul iz Krotona koji je disk od 5,25kg bacio 28,17m.⁵⁶

4.2. Trčanje

Trčanje je jedno od najstarijih i najjednostavnijih atletskih natjecanja. U antičkom pentatlonu utrka se nazivala *stade* i trčala se na 200m. To je bio sprint po ravnoj stazi, a ime je dobila po grčkoj mjeri za duljinu, *stadion*, čija je duljina cca 600 grčkih stopa. No, od mjesta

---

⁵⁵S. G. Miller, *Ancient greek athletics*, 2004, 63

⁵⁶V. Šiljak, E. Plakona, G. Fragkiadakis, S. Bajrić, *Research on technics of throwing discus in ancient Greece*, Sport science 7, 2014, 64

do mjesta ta se duljina razlikovala, tako je u Olimpiji iznosio 192,28m; u Delfima 177,5m; u Nemeji 178m.⁵⁷

Trkači su na startu stajali u uspravnoj poziciji, dok su im noge bile odvojene jedna od druge i stajale su u posebnim utorima. Jedna, ili obje ruke bile su ispružene naprijed dosežući šipku.⁵⁸ Crteži na vazama prikazuju grupu trkača kako trče blizu jedan drugome, dok su im tijela nagnuta naprijed, i čine velike zamahe rukama gore i dolje. Tako izgledaju i moderni sprinteri.⁵⁹

Sl. 10. Terakotna panatenejska amfora, cca 530. g. pr. Kr. s prikazom grupe trkača u nagnutom položaju

⁵⁷P. Christesen and D. G. Kyle, *A companion to sport and spectacle in greek and roman antiquity*, Cambridge England 2014, 27

⁵⁸N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 85

⁵⁹D. C. Young, *A brief history of the Olympic Games*, 2004, 39

Sl. 11. Nagnuti položaj Usaina Bolta

To je bila najkraća antička trka, dok je u moderno doba najkraći sprint onaj od 100m, no u zatvorenom prostoru zna biti i 60m. Pobjeda u takvim kratkim utrka ovisi o dobrom startu. Najveća razlika antičkog i modernog sprinta je ta, što je u antici start bio visoki, dok je u moderno doba uvijek niski start prije kratkih utrka.⁶⁰ (visoki start se koristi u utrkama čiji je cilj umjereno početno ubrzanje, dok se niski koristi za maksimalno ubrzanje)

4.3. Skok u dalj

Skok u dalj (*halma*), su Grci smatrali najtežim natjecanjem, pa su zato dopuštali skakačima da koristili metalne ili kamene utege za skakanje, koje su zvali *halteres*, da bi produžili svoj skok. Bili su oblikovani kao današnje girije, ili ruska zvona, te utezi nisu uvijek, unutar para, bili jednake težine.⁶¹ Težina im je varirala od 2 – 9kg, te bi skok od 3m, takvi utezi produžili za bar 17cm.⁶² *Halteres* su se pojavljivali u dvije verzije: sferični i dugi. Sferični su bili napravljeni od kamena, te izrezbareni da odgovaraju ruci, tako da se s jedne

⁶⁰D. C. Young, *A brief history of the Olympic Games*, 2004, 41

⁶¹D.G. Kyle, *Sport & spectacle in the ancient world*, Cambridge England 2015, 118

⁶²A. E. Minetti, L. P. Ardigo, *Halteres used in ancient Olympic long jump*, *Nature*, Vol. 420, 2002, 141

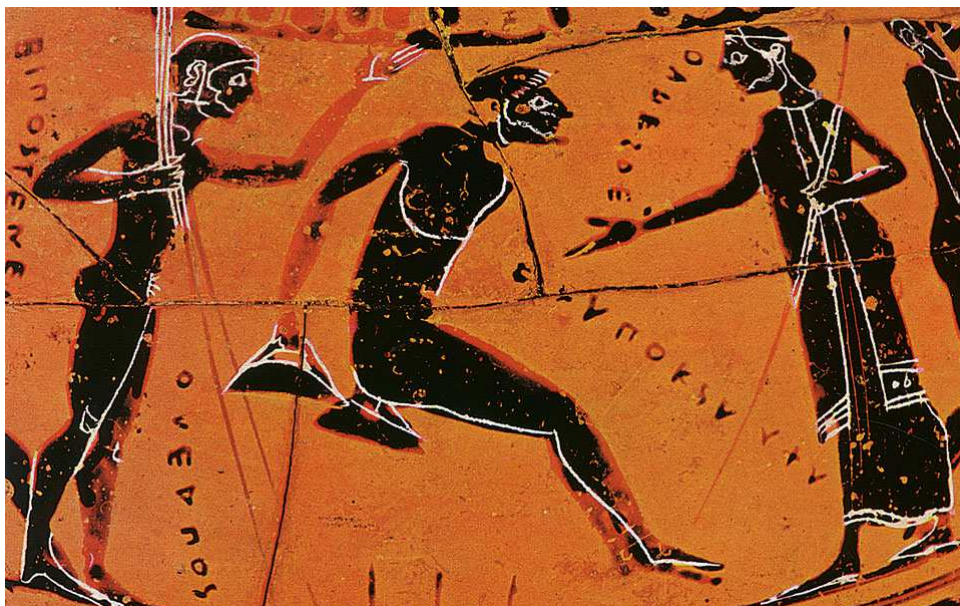
strane mogu uhvatiti prstima, a s druge strane je bila rupa za palac. Bilo je i primjera koji su bili izrezbareni za cijelu ruku izvana, te sa rupama za prste. Dugi utezi su bili jednostavni utezi od olova. Najraniji takvi su bili pravokutni i tek malo suženi u sredini za ruku. Postojali su i okrugli utezi koji su odgovarali ruci, a neki od njih su čak bili štambiljani, vjerojatno da označe nečije vlasništvo. U rimsko doba, pojavljuju se cilindrični utezi, od kojih nam je poznat samo jedan primjer. Vidimo da su takvi utezi bili privatno vlasništvo svakog sportaša, te su bili posebno dizajnirani za njega.⁶³

Sl. 12. Brončani utezi za skok u dalj nađeni u Olimpiji, koji su bili dar od pobjednika

---

⁶³S. G. Miller, *Ancient greek athletics*, 2004, 63-64

Sl. 13. Detalj crnofiguralne amfore s prikazom skakača u dalj

Skakači su skakali sa mjesta zvanog *bater*, a doskakali u vrstu jame, zvanu *skamma*. Pretpostavka je da je *bater* bila jednostavna ploča, postavljena na stazu za trčanje, iza startne linije. Skama nije jama u pravom smislu riječi, već područje iskopano za vrijeme natjecanja, s mekšom zemljom. Pijesak za doskok je moderni izum.⁶⁴

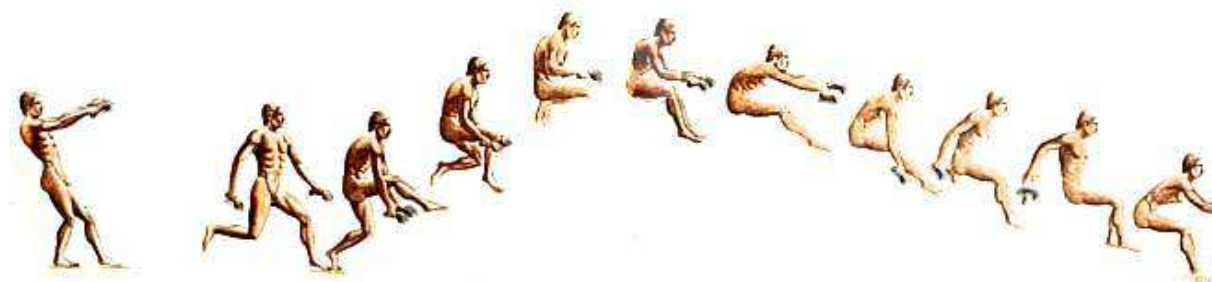
Postoje zapisi koji tvrde da su neki skakači bili sposobni za izvanredne skokove. Arheološki dokazi upućuju da je *skamma*, bila duga oko 15m. Pisane legende govore o sportašima koji su mogli preskočiti tu nevjerojatno dugu jamu. Za usporedbu, trenutni svjetski rekord je iz 1991.g., i iznosi 8,95m.⁶⁵

Prije skoka, skakač se nagnuo nazad, dok mu je težina bila na desnoj nozi koja je bila savinuta u koljenu, a za to vrijeme je lijeva bila ispružena naprijed. Držeći u svakoj ruci po uteg, ispružio bi ruke ispred sebe i stajao mirno, napetih mišića i slušao zvuk flaute koji je bio ključan za skok u dalj. Zvuk flaute je trebao pomoći skakaču da uspostavi ritam i tajming, te da kordinira pokrete ruku i nogu spraviilnim zamasima utega. Zamahujući utezima nazad naprijed, skočio bi s batera. Što bi se više odrazio u vis, mogao je skočiti dalje, jer je duže bio

⁶⁴N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 88

⁶⁵M. T. Butcher, J. E. A. Bertram, *Jump distance increases while carrying handheld weights: Impulse, history, and jump performance in a simple lab excercise*, Journal of science education and technology, Vol. 13, 2004, 286

u zraku. Dok je bio u zraku, skupio bi noge a utezi su ga inercijom vukli naprijed. Na kraju skoka bi ispružio i ruke i noge ispred sebe, te zamahnuo utezima u nazad da dobije dodatni potisak naprijed. Prije doskoka bi bacio utege da ga ne povuku sa sobom.⁶⁶ Ukoliko pri doskoku otisci stopala nisu bili perfektni, skok se, po pravilima igre nije niti mjerio.⁶⁷

Sl. 14. Rekonstrukcija antičkog skoka u dalj

Danas skakači u dalj skaču bez ikakvih pomagala. Postoji skok u dalj sa zaletom i iz mjesta. Kod skoka sa zaletom, skakači prije skoka imaju zalet na stazi duljine cca 50m te odskaku u bazen s pijeskom, duljine 10m. Doskočna poza slična je sjedenju. Ukoliko skakač napravi prijestup, skok se ne računa.

4.4. Bacanje koplja

Bacanje koplja (*akon/akontion*), kao i diska, ima korijene u još ranijim antičkim Olimpijskim igrama u Grčkoj od prvih koje su nam zabilježene. Do 1780.g., u Skandinaviji je bacanje koplja priznato kao sport, te je tada uvedeno jednoručno bacanje sa zaletom, kakvo se koristi i danas.

1953.g. Franklin Held je u SAD-u izumio šuplje koplje, tako da je povećao njegovu površinu (jer je težina standardizirana), što je koplju povećalo sposobnosti leta, te je slijetalo horizontalno. Današnja koplja se rade od čelika, te od kombinacija željeza, aluminijskih legura, ili karbonskih vlakana.⁶⁸ Kao i u svim bacačkim sportovima, koplje je dostupno u raznim težinama (400, 500, 600, 700 i 800g), koje su zadužene za razne dužine

⁶⁶S. G. Miller, *Ancient greek athletics*, 2004, 67-68

⁶⁷S. G. Miller, *Arete greek sports from ancient sources*, London 2004, 40

⁶⁸M. Jenkins, *Materials in sports equipment*, Cambridge England 2000, 126

bacanja. Pravila modernih natjecanja specificiraju minimalnu težinu koplja, to je za muškarce 800g, a za žene 600g.⁶⁹Na vrh koplja se, na treningu ili na natjecanjima za školarce, stavljaju gumeni vršci zbog sigurnosti. Također, stave se i kod upotrebe u zatvorenom prostoru, da koplje ne ošteti pod ili zid. Za travnate površine, koriste se tvrdi vrhovi.⁷⁰

Sl. 15.Moderna koplja za bacanje

U antičkoj Grčkoj, bacanje koplja je isprva bilo povezano samo s lovom i ratovanjem, a onda se pojavilo i kao dio pentatlona. Samostalno natjecanje u bacanju koplja nije postojalo u Olimpiji. Budući da su koplja bila rađena od drva bazge, nijedno koplje nije preživjelo, te su nam poznati jedino prikazi iz umjetnosti (uglavnom s vaza).⁷¹Koplja od bazge su letila ravno i zbog toga se baš i koristila bazga, iako je to mekano drvo. Grbava vanjšina izgladivala se turpijom.⁷²Koplja su bila duga oko 1,9m, s promjerom debljine palca ili malo više. Imala su šiljaste vrhove, napravljene uglavnom od bronce da ostave trag u tlu, no taj se vršak jedva razlikovao od same drške koplja.⁷³

---

⁶⁹A. Subić, *Materials in sports equipment vol. 2*, Cambridge England 2007, 316

⁷⁰M. Jenkins, *Materials in sports equipment*, Cambridge England 2000, 127

⁷¹N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 81

⁷²H. A. Harris, *Greek javelin throwing*, Greece & Rome, Vol. 10, No. 1, 1963, 36

⁷³S. G. Miller, *Ancient greek athletics*, 2004, 69

Sl. 16. Prikaz bacača koplja na vazi

Bacači koplja su kao i bacači diska koristili pravokutni *balbis*, koji je sa stražnje strane bio otvoren da sportašu omogući zalet. Najveća razlika kod bacanja koplja nekad i sad je ta što su Grci (kasnije i Rimljani) koristili dodatnu mehaničku pomoć, *ankyle*, dok su ga Rimljani nazivali *amentum*. To je bio tanki kožni pojas (dužine cca 1m), koji bi sportaš čvrsto zamotao oko sredine koplja, te napravio omču na njegovom kraju. U tu omču bi stavio dva prsta, dok je s drugima držao koplje. Osim u natjecanjima, Grci su i ratno koplje držali s pomoću sličnog pomagala, kao i većina Europljana u antici, ali i kasnije. Svrha pojasa je bila da produži točku otpuštanja za nekoliko centimetara od duljine bacačeve ruke, dok je odmotavanje samog pojasa davalo jak rotirajući efekt koplju što ga je poticalo da leti dalje i preciznije.⁷⁴ Takvo koplje s omotanim kožnim pojasom se zvalo *mesagkylon*.⁷⁵

⁷⁴D. C. Young, *A brief history of the Olympic Games*, 2004, 51

⁷⁵W. E. Sweet, *Sport and recreation in ancient Greece*, Oxford 1987, 53

Sl. 17. Rimski crtež bacača koplja i amentuma

Sportaš bi prije zaleta, u desnoj ruci držao koplje (i *ankyle* s dva prsta), dok bi lijevom rukom držao vrh koplja i drugi kraj ankile da spriječi da se ankila odmotava prerano. Slijedio je zalet, u kojem je koplje bilo dignuto u visini ramena, a sportaš mu je i dalje lijevom rukom držao vrh. Pred startom bi pustio vrh koplja, a desnom bi ga bacio naprijed i pustio, tada bi se ankila počela odmotavati, i budući da nije bila pričvršćena za koplje, pala bi na pod.⁷⁶

Ukoliko bi sportaš prestupio balbis, bio je diskvalificiran iz cijelog pentatlona.⁷⁷ Nije sigurno koliko je pokušaja bacanja imao jedan sportaš. A za mjerenje duljine bacanja koplja, diska te skoka u dalj, Grci su koristili poseban štap za mjerenje.⁷⁸

⁷⁶S. G. Miller, *Ancient greek athletics*, 2004, 70

⁷⁷W. E. Sweet, *Sport and recreation in ancient Greece*, Oxford 1987, 52

⁷⁸W. E. Sweet, *Sport and recreation in ancient Greece*, Oxford 1987, 55

4.5. Hrvanje

Hrvanje (*pale*) je kao i trčanje bilo dio pentatlona (bio je posljednji dio i odlučivao je pobjednika), no postojalo je i kao samostalan sport. U antičkoj Grčkoj, zajedno s boksom i pankrationom spadalo je u grupu „teških sportova“, *barea athla*, budući da u to vrijeme nisu postojale kategorije po težini (samo dobne kategorije: muškarci, mladići, dječaci), pa su teži sportaši dominirali. Također, u nijednom borilačkom sportu nije bilo vremenskog ograničenja ni rundi. Hrvanje je uključivalo mnoštvo zahvata i bacanja, a protivnici su se birali ždrijebom. Sudac je prekršaje i stajanja u klinču zbog odugovlačenja, kažnjavao udarcima biča.⁷⁹

Prije same borbe, hrvači su se mazali maslinovim uljem, a nakon toga bi na sebe stavili puder ili pijesak, da se mogu uhvatiti jedan za drugoga, da ne klize. Trenirali su u hrvačkim školama ili palestrama, no natjecali su se na stadionu u prostoru zvanom skama(*skamma*), u koji bi se ostavila mekša zemlja ili pijesak da se ublaže padovi.⁸⁰ Prostor za borbu je bio puno veći od današnjeg ringa, vjerojatno je bio širine staze za trčanje (jer se na njoj nalazila *skamma*). Antičko hrvanje je uključivalo i stajaće hrvanje i ono na tlu.

Početna pozicija hrvača se zvala *systasis*, tj. stajanje zajedno. Hrvači bi se nagnuli jedan prema drugom, tako da im se čela dodiruju. Iz te pozicije su počinjali borbu i nastojali baciti suparnika na pod.⁸¹ A za pobjedu su bila potrebna 3 pada suparnika, koja su se računala kao pad ukoliko bi dotaknuo tlo ramenima, kukovima ili leđima. Također, hrvač je mogao i odustati od daljnje borbe. Ukoliko bi se dogodilo da sportaš ubije suparnika u borbi, bio je oslobođen legalne odgovornosti za ubojstvo.⁸² Prema zapisanom svetom zakonu iz Olimpije iz 525-500.g.pr.Kr., hrvačima je bilo zabranjeno lomiti prste suparniku, što je bilo kažnjivo bičevanjem. Pravila su se kroz vrijeme vjerojatno mijenjala, jer nam je poznat hrvač iz sredine 5.st.pr. Kr., Leonitisk iz Mesene, koji je bio poznat po tome da suborcima savija prste. Najpoznatiji i najuspješniji grčki hrvač bio je Milon iz Krotona, koji je u 6.st.pr.Kr. sedam puta pobjedio na Olimpijskim igrama, te mu se nitko nije htio suprotstaviti. Oko 520.g.pr.Kr,

---

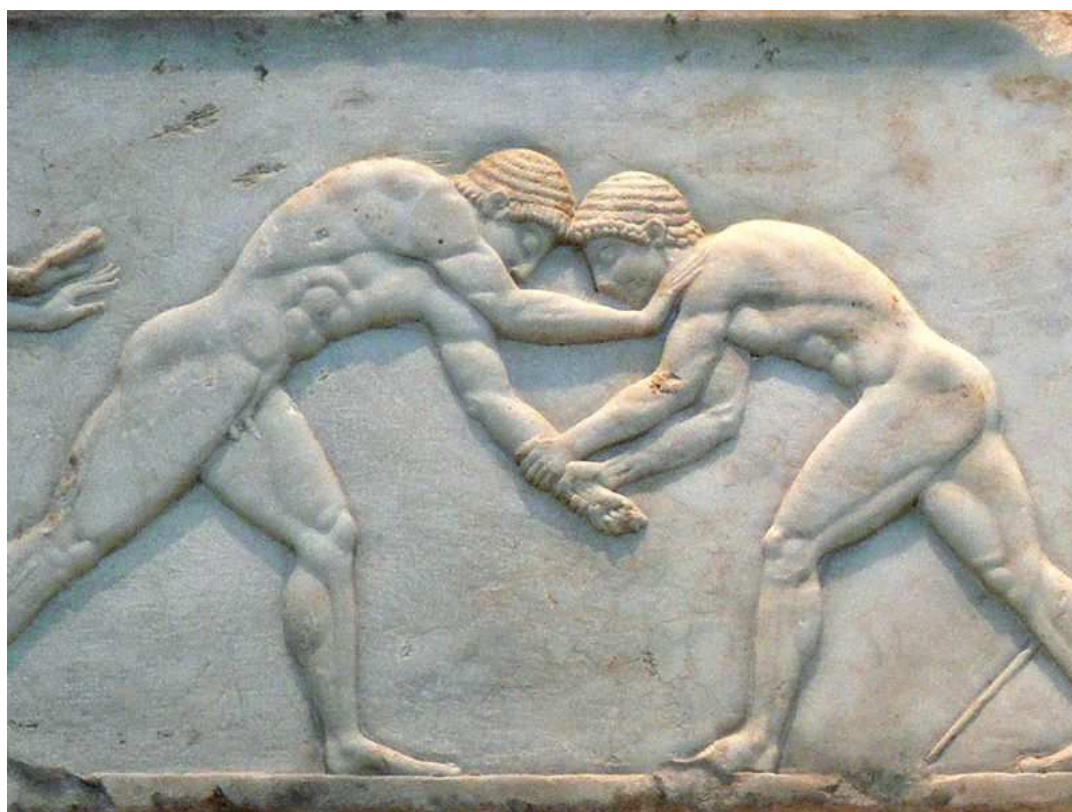
⁷⁹D.G. Kyle, *Sport & spectacle in the ancient world*, Cambridge England 2015, 119

⁸⁰N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 92

⁸¹S. G. Miller, *Ancient greek athletics*, 2004, 46

⁸²N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 93

Milon je dobio naslov *akonti*, što znači „bez suparnika/nepobjeđen“.⁸³ *Akonti* je bio naziv za najuspješnije sportaše. Takvi su često pobjeđivali bez da su se uopće borili, jer su njihovi suparnici bili uvjereni da će izgubiti. Milo je bio prvi hrvač koji bi suparnika srušio tri puta, a da sam nije bio srušen niti jednom. Kažu da nije nikad pao na koljena, što znači da nikad nije bio šrušen.⁸⁴

Sl. 18. Mramorni reljef s prikazom hrvača, Grčka, 510. g. pr. Kr.

---

⁸³ P. Christesen and D. G. Kyle, *A companion to sport and spectacle in greek and roman antiquity*, Cambridge England 2014, 29

⁸⁴ S. Brunet, *Winning the Olympics without taking a fall, getting caught in a waistlock, or sitting out a round*, *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik*, Bd. 172, 2010, 115

Sl. 19. Srebrni stater iz Aspendosa, Pamfilija, 370-333. g. pr. Kr. s prikazom hrvača i sportaša

Grčko hrvanje je bilo natjecanje snage, balansa i posebnog tehničkog znanja, bez udaraca.⁸⁵ Antičko hrvanje ima vrlo malo toga zajedničkog s modernim grčko-rimskim, ili slobodnim stilom, ali ima sličnosti sa tradicionalnim mongolskim i turskim hrvanjima, koja se i danas prakticiraju. Hrvanje je bila znanost ratovanja još iz egipatskog doba, koja je uključivala ručne zahvate, lomljenje zglobova, zahvate na podu i bacanja, što sve skupa podsjeća i na današnji judo ili jujitsu.⁸⁶

Sl. 20. Moderno hrvanje

⁸⁵ D. C. Young, *A brief history of the Olympic Games*, 2004, 53

⁸⁶ L. Christopoulos, *Greek combat sports and their transmission to Central and East Asia*, *Classical world*, Vol. 106, No. 3, 2013, 450

5. Boks

Filostatrat nam u rimsko doba govori da su boks izmislili Spartanci, jer nisu imali kacige, niti su smatrali da je u redu da se u vlastitoj zemlji bore s kacigama. Oni su smatrali da štit, ako ga se pravilno koristi, može služiti kao kaciga. Zato su vježbali boks da bi se znali obraniti od udaraca u glavu, i da očvrsnu lice tako da mogu duže izdržati udarce.⁸⁷ U grčkom boks (pyx/pygme/pygmachia), nije bilo rundi niti kategorija po težinama, kao ni u hrvanju, ali je za razliku od njega bio spektakularno brutalan, krvav i opasan događaj. Također, nije bilo ni vremenskog ograničenja, pa su se boksači borili dok jedan ne bi bio nokautiran ili dok ne bi priznao poraz dizanjem kažiprsta.⁸⁸

Sl. 21. Prikaz dva boksača na grčkoj vazi

U antičkoj Grčkoj, boksači su zamatali ruke i zglobove jednostavnim, dugim, tankim trakama od štavljene goveđe kože, zvanim *himantes melichai* (mekane trake), da bi ojačali zglob i zaštitili šake, a ne da bi poštedili protivnika. Prsti su ostajali nepokriveni, da mogu lakše zgrabiti protivnika. Odmotane *himantes* su bile duge 4m. U kasnom 4.st.pr.Kr.,

⁸⁷S. G. Miller, *Ancient greek athletics*, 2004, 51

⁸⁸D.G. Kyle, *Sport & spectacle in the ancient world*, Cambridge England 2015, 119

pojavljaju se duže i opasnije himante od čvršće kože, *himantes oxeis*. Imale su debele dijelove od sirove kože preko zaglavaka na prstima, da bi prouzročile veću štetu. Te rukavice se nisu morale odmotavati nego su se mogle skinuti u komadu. Na najvišem kraju je bio vuneni dio, koj je sličio današnjim znojnicima. Boksači su ih mogli koristiti da obrišu znoj ili krv.⁸⁹ Grci su obje vrste zvali mravima, *myrmikes*, jer su ostavljale ožiljke i rupe, a rane su bile bolne, slično kao kad mravi grizu ili ruju pod. Također, šaka je sličnog oblika kao glava mrava, a zglobovi i podlaktica se onda odnose na suženi mravlji trbuh.⁹⁰ Svinjska koža nije bila dozvoljena jer je ona ostavljala posebno bolne rane koje sporo zacjeljuju.⁹¹ Na treningu su boksači nosili veće i okrugle rukavice, *sphaerai*, koje su bile punjene. Međutim, nijedne grčke rukavice nisu bile ni blizu rimskim, *caestus*, koje su imale dva metalna šiljka nataknuti na njih. Također, bile su punjene komadima metala i stakla, samo jedan udarac je mogao biti fatalan. Te su rukavice bile prva preteča modernih boksera. Naravno, one se nisu nosile na Olimpijskim igrama.⁹²

Sl. 22. Crtež antičkih boksačkih rukavica: grčke *himantes*, grčke *oxys* i rimske *cestus*

Boksači su se borili na stadionu, na području zvanom skama, koje nije bilo ograđeno nikakvom užadi, kao današnji ring. Ukoliko bi se boksači previše odmaknuli, suci bi stavili barijere u obliku ljestava, tzv. klimaks (*klimax*), da bi definirali ring i vratili boksače u centar, te na taj način brže okončali borbu. Većina udaraca u boksu bila je usmjerena u glavu, i zbog toga su ga Grci smatrali najnasilnijim sportom. Udarci nogom, dopušteni u hrvanju, nisu pak

⁸⁹D.G. Kyle, *Sport & spectacle in the ancient world*, Cambridge England 2015, 119

⁹⁰S. R. Murray, *Boxing gloves of the ancient world*, The journal of combative sport, 2008, 17

⁹¹S. G. Miller, *Ancient greek athletics*, 2004, 51

⁹²N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 94

bili dopušteni u boksu.⁹³ Postoje zapisi da su boksači znali i umrijeti od posljedica borbe.⁹⁴ Pravila boksa su se pojavila oko 688.g.pr.Kr., kada su bili zabranjeni zahvati, grebanje i ugrizi. Ta pravila je napravio prvi pobjednik boksa na Olimpijskim igrama, Onomast iz Smirne.⁹⁵

Treninzi boksa su vjerojatno uključivali udaranje u vreću, *korykos*, koja je bila postavljena u posebnoj prostoriji gimnasiona, *korykeion*. Takve vreće dolazile su u nekoliko veličina i težina: lagane za boksače, veće i teže za pankratiste. U izvorima se također spominju okršaji s podstavljenim rukavicama, *sphairai*, i „shadow boxing“ (vježba u kojoj sudjeluje samo jedan boksač da bi pripremio mišiće za borbu, tako što udara u prazno) ili *skiamachia*.⁹⁶ Ksenokrat⁹⁷ spominje da su boksači na treninzima nosili štitnike za uši, *amphotides*, pogotovo ih predlaže za djecu, da ne bi čula nešto od čega će im se iskvartiti karakter.⁹⁸

U Rimu je boks postao popularan sport i bio je pod pokroviteljstvom cara Augusta, koji je pratio ne samo strane boksače u Cirku, nego i domaće rimske boksače, te one koji su se borili po ulicama. Boksači su u areni nosili tkaninu oko kukova i borili su se s *caestus* rukavicama. Rimski boksači su, kao japanski sumo borci, imali čuperak na glavi, *cirrus*, za koji se smatra da je bio oznaka profesionalnog sportaša, socijalna odlika ili čak pokazatelj godina.⁹⁹

---

⁹³N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 95

⁹⁴D. C. Young, *A brief history of the Olympic Games*, 2004, 41

⁹⁵W. E. Sweet, *Sport and recreation in ancient Greece*, Oxford 1987, 71-72

⁹⁶S. G. Miller, *Ancient greek athletics*, 2004, 54

⁹⁷Plutarh, *Moralia*, 38 B

⁹⁸W. E. Sweet, *Sport and recreation in ancient Greece*, Oxford 1987, 69

⁹⁹N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 108

Sl. 23. Mozaik iz Tunisa s prikazom rimskih boksača

Najveća razlika modernog i antičkog boksa su rukavice. U današnjem amaterskom boks, rukavice su teške 280 – 340g. Rukavice profesionalnog sportaša teže 220g, a na natjecanjima 170g. Teže rukavice se koriste zbog veće zaštite i onog boksača koji zadaje udarce, da zaštiti ruke, i onog boksača koji prima te udarce. Do 5.st.pr.Kr., boksači su poznavali jedino kožne trake, duge oko 4m, koje su davale malu zaštitu rukama, a još manju onomu koji prima udarce. Te su prve rukavice zamjenjene jačim, koje su pružale veću zaštitu rukama udarača, no nanosile su veću štetu udarenom.¹⁰⁰ Osim toga, današnji boks nije toliko nasilan, kao onaj antički. Moderni bi boksači vjerojatno bili prestravljeni grčkim pravilima.

Moderni boksač od opreme ima: postavljene rukavice, bandaže za ruke i kacigu, te štitnik za zube. U profesionalnom boks ne nosi se kaciga. No u amaterskom i olimpijskom boks, boksači obavezno nose kacige i dresove. Borba se odvija u ograđenom pravokutnom ringu, te ima 3-15 rundi po 3min. Cilj je uputiti protivniku što više udaraca u gornji dio tijela. Borba završava nokautom, tj kad jedan borac nema snage za nastavak, ili sudac odlučuje o pobjedi poslije dogovorenog broja rundi. Zabranjeno je udarati protivnika dok je na podu, ali postoje stroga pravila kako i gdje se smije udarati protivnika, zbog čega ga često nazivaju

¹⁰⁰W. E. Sweet, *Sport and recreation in ancient Greece*, Oxford 1987, 69

„plemenitom vještinom“, što je velika razlika od antičkog boksa. Ukoliko je jedan boksač na podu, dobiva 10 sekundi za oporavak i nastavak borbe. Još jedna razlika od antičkog boksa je ta da danas postoje težinske kategorije.

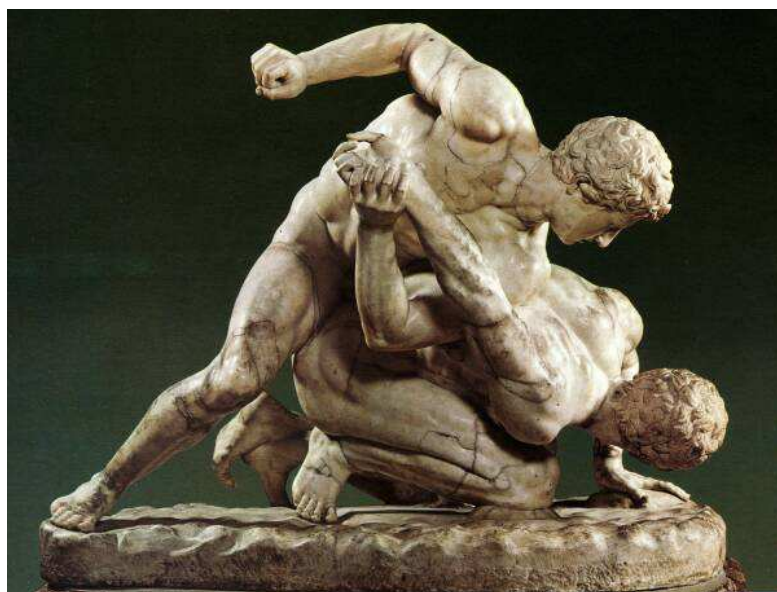
Sl. 24. Današnji profesionalni boksači

Sl. 25. Boksači na Olimpijskim igrama

6. Pankration

Treći grčki borilački sportje pankration ili borba kompletne snage, koja je bila brutalna i u kojoj je sve bilo dopušteno, te je ujedinjavala hrvanje i boks i poteze iz borilačkih vještina. Borba je završavala jedino kad bi se sportaš predao ili kad bi bio onesposobljen. Bila su samo dva pravila: ugrizi i kopanje očiju su bili zabranjeni, te ukoliko bi netko to napravio, sudac ga je udario bičem.¹⁰¹ Pankration u Sparti je bio malo drugačiji od onog u ostatku Grčke. Svugdje su ugrizi i kopanje očiju bili zabranjeni, a samo su u Sparti bili dozvoljeni.¹⁰² Filostrat govori da je pankratist morao razviti vještine u davljenju suparnika, izvrtanju ruke, udaranju i skakanju na njega. Često su koristili i udarce u trbuh, borili se na podu, čupali i stiskali jedan drugog, pogađali živce, držali suborca u škaricama, koristili nedopuštene zahvate i lomili prste. Također, udarci ispod pojasa nisu bili zabranjeni. Budući da su bili goli, morali su biti vrlo brzi i nisu se smjeli izložiti nenadanim udarcima noge ili ruke. Kao ni u drugim borilačkim sportovima, ni u pankrationu nije bilo rundi, ni vremenskog ograničenja. Borbe su vjerojatno završavale poprilično brzo, nakon samo nekoliko minuta. Usprkos brutalnosti, pankration je slovio kao borba vještina i izdržljivosti. Postao je najpopularniji sport među gledateljima, dok je hrvanje bilo među sportašima.¹⁰³

Sl. 26. Kopija grčke mramorne skulpture iz 3. st. pr. Kr. prikazuje dva pankratista

¹⁰¹D.G. Kyle, *Sport & spectacle in the ancient world*, Cambridge England 2015, 120

¹⁰²W. E. Sweet, *Sport and recreation in ancient Greece*, Oxford 1987, 85

¹⁰³N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 71

Želja pankratista da pobjedi na Olimpijskim igrama bila je jača od bilo kakve briga za vlastitu sigurnost. Najpoznatija priča o pankrationu je ona o postumnoj pobjedi Arihiona. Na Olimpijskim igrama 564.g.pr.Kr., dvostruki prvak Arihion se, braneći svoju titulu, odjednom zatekao u smrtnom davljenju, i to baš kad je dobro uhvatio protivnika za zglob. Zadnjim snagama, pred smrt, dislocirao je suparnikov zglob, koji je, ne znajući da Arihije umire, digao prst da signalizira vlastiti poraz. Službenici nisu oklijevali proglašavajući Arihiona pobjednikom.¹⁰⁴

Borbe slične pankrationu poznate su danas u Engleskoj kao „all in“ borbe, u Americi kao „no holds barred“ (ništa nije zabranjeno). U moderno su vrijeme takve borbe ilegalne. Danas bi neki možda svrstali pankration pod „ultimate fighting“.¹⁰⁵ Iako na modernom Zapadu nema pravog ekvivalenta za ovaj sport, mješane borilačke vještine, *pancrase*, su vrlo slične pankrationu, a trenutno su popularne među mladima. To je krvava i nasilna borba koja uključuje sve i završava hrvanjem na podu. S druge strane, u Kini postoje „pozapadnjačene“ borilačke vještine sličnog tipa, zvane *sanda*. U tom je sportu dozvoljeno udaranje nogama i rukama, kao i bacanje suparnika na pod. Vidimo da su svi ti sportovi vrlo slični pankrationu, no vjerojatno su bili manje nasilni od njega.¹⁰⁶ MMA/Ultimate fighting/mješane borilačke vještine su borilački sport koji je kombinacija većine drugih borilačkih disciplina. Borba se sastoji od 5-minutnih rundi, te završava prekidom (nokaut ili predaja protivnika) ili bodovno. Pravila UFC-a zabranjuju udarce u glavu dok je protivnik na podu. Na samim počecima ovog sporta bilo je zabranjeno gristi protivnika i kopati mu oči, dok je sve drugo bilo dopušteno, što je slično antičkom pankrationu, osim što se borbe danas odvijaju u osmerokutnom kavezu od žičane ograde.

---

¹⁰⁴D. C. Young, *A brief history of the Olympic Games*, 2004, 57

¹⁰⁵D. C. Young, *A brief history of the Olympic Games*, 2004, 55-56

¹⁰⁶L. Christopoulos, *Greek combat sports and their transmission to Central and East Asia*, *Classical world*, Vol. 106, No. 3, 2013, 455

Sl. 27. Usporedba modernog MMA i crteža pankratista na atičkom crnofiguralnom skifosu iz
cca 500. g. pr. Kr.

7. Igre s loptom

Po cijeloj antičkoj Grčkoj su se neformalno igrale igre s loptom, a posebno su ih voljeli Spartanci. Oni su imali službeno organiziranu i vrlo kompetitivnu igru loptom, zvanu sferomahija (*sphairomachia*), tj. bitka loptom. Ta se igra igrala u timovima i čini se da je bila kombinacija nogometa, ragbija i odbojke. Ksenofont¹⁰⁷ piše da su Spartanci ovu igru igrali za vrijeme klasičnog doba poštujući pri tom određena pravila. S vremenom je igra dobivala sve veće značenje, tako da su kasnije stvoreni dobni timovi koji bi ceremonijalno prelazili u veću kategoriju.¹⁰⁸

Svaka je grčka zajednica u glavnoj sportskoj građevini imala posebnu prostoriju tzv. sferisterij (*sphaeristerion*), za one koji su htjeli igrati loptom. U tekstovima se spominju igre u kojima se lopta udara palicom, štapom ili rukom, pa se smatra da su Grci poznavali neku vrstu hokeja na travi. Postoji reljef na bazi statue iz 5.st.pr.Kr., na kojem je 6 figura (3 sa svake strane) od kojih 5 drži štapove, dok je između njih lopta.¹⁰⁹ Neki smatraju da reljef prikazuje igru zadvoje igrača, dok bi ostali morali čekat svoj red. A drugi smatraju da su i ostali sudionici igre, te da čekaju na uključenje u igru u zadnjim trenucima prije samog početka, kao što to rade vanjski igrači u košarci. Na drugoj strani reljefa prikazana je još jedna igra s loptom koja je sigurno bila timska igra.¹¹⁰

---

¹⁰⁷Ksenofont, Lak. Pol. 12. 5 - 7

¹⁰⁸P. Christesen and D. G.Kyle, *A companion to sport and spectacle in greek and roman antiquity*, Cambridge England 2014 , 148

¹⁰⁹N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 154-155

¹¹⁰W. E. Sweet, *Sport and recreation in ancient Greece*, Oxford 1987, 103

Sl. 28. „Hokej reljef“ na bazi grčke statue iz 5. st. pr. Kr.

Rimljani su koristili nekoliko vrsta lopti, ali nijedna od njih nije odskakala kao današnje gumene lopte. Marcijal piše o 5 vrsta lopti, koje možemo pronaći na području antičke Italije: *pila* je bila tvrda lopta koja je najbolje odskakala od svih; *follis* je mekana i lagana lopta napravljena od svinjskog mjehura napunjenog zrakom, slična košarkaškoj lopti; *pila paganica* je bila veća lopta napunjena perjem; *harpastum* je bila mala tvrda loptica punjena kosom, slična golf lopti; te *trigonalis*.¹¹¹ Najpopularnije rimske igre loptom bile su *harpastum/phaininda* i *trigon*. *Harpastum* je bila igra u kojoj bi se nekolicina ljudi postavila u krug ili u dvije linije, dok je jedan igrač stajao u sredini. Igrači su jedan drugom dobacivali loptu, preko ili u glavu onog u sredini, koji je pokušavao izbjeći ili presresti loptu.¹¹² Ova je igrabila dosta agresivna, jer su se igrači trudili da onaj u sredini ne dobije loptu, pa su se često znali pojaviti i hrvački zahvati.¹¹³ *Trigon* je igra koju su Rimljani naslijedili od Grka, iako iz grčkog doba nemamo dokaza o njoj. Samo ime govori da su ju igrala tri igrača koji su stajali na vrhovima zamišljenog trokuta, te su bacali jedan drugom loptu. Kao i *harpastum*, igra je sadržavala razne igračke trikove. Možda se igrala s dvje ili više lopti istovremeno, koje su bile

¹¹¹W. E. Sweet, *Sport and recreation in ancient Greece*, Oxford 1987, 96

¹¹²N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 182-183

¹¹³S. G. Miller, *Arete greek sports from ancient sources*, London 2004, 121

teške i nedovoljno elastične da bi odskakale. Te su lopte bile veličine onih za bejzbol ili softbol.¹¹⁴

Poznate su nam i dječje igre s loptom: *episkyros*, *phaininda*, *aporrhaxis*, *ourania*, *ephedrismos*. *Episkyros* ili *ephebike*, tj. zajednička lopta, je igra koja se igra u timovima jednakog broja. U sredini je kamenom povučena linija *skyros*, te se na nju stavi lopta, a svaki tim nacrtat po još jednu liniju iza protivničkog tima. Ekpa koja prva ima loptu, baca je preko protivnika koji je moraju uhvatiti dok je još u zraku i baciti je nazad u suprotnom smjeru. To se ponavlja sve dok jedan tim ne izgura drugi preko stražnje linije. *Phaininda* je igra slična harpastiju te se igra s malom loptom. Ime je dobila ili po mnogim trikovima, koje igrači izvode (lažiraju bacanje igraču, a bace drugome da bi zavarali onoga koji tu loptu očekuje) ili po njenom kreatoru Fenindu. *Aporrhaxis* je igra u kojoj se lopta udara od pod da bi odskakala što više puta, te se broji broj odskoka. *Ourania* je igra u kojoj jedan igrač baca loptu u zrak, a ostali se natječu da ulove loptu prije nego što padne na pod. Kada udare loptu u zid, broje koliko će puta lopta odskočiti. U ovoj igri gubitnika su nazivali magarcem, te je morao činiti sve što mu naredi pobjednik, tzv. kralj. *Ephedrismos* je igra koja se igrala tako da bi se u daljini postavio kamen, kojeg su pokušavali pogoditi loptom ili drugim kamenom. Onaj koji nije pogodio taj kamen je trebao nositi onoga koji jest pogodio i to tako da mu ovaj drži oči zatvorenima, sve do ne bi došao do tog kamena koji su gađali, a zvali su ga *dioros*.¹¹⁵ Postoje brojni prikazi u kojima se Afrodita prikazuje u igri s Kupidom kojeg nosi na svojim leđima u igri ephedrismos.

Većina ovih igara postoji i danas, pogotovo dječje igre s vrlo malim razlikama. Igra najbližnja harpastiju je „između dvije vatre“. Ekpa je razdjeljena na dvije strane, a u sredini je jedna osoba koju gađaju. Kad ta osoba ulovi loptu izlazi vani a, u sredinu ulazi ona osoba koja ju je gađala. Ukoliko je osoba u sredini pogođena ostaje i dalje unutra. Graničar je igra s dva tima i dvije osobe koje se nalaze iza suparničke ekipe i gađaju ih. Timovi se međusobno također gađaju, cilj je pogoditi sve igrače suparničkog tima.

Većina današnjih lopti su napravljene od gume, dok su neke napravljene od životinjske kože ili životinjskog mjehura, papira, plastike, kamena ili tkanine. Ako lopta nije

---

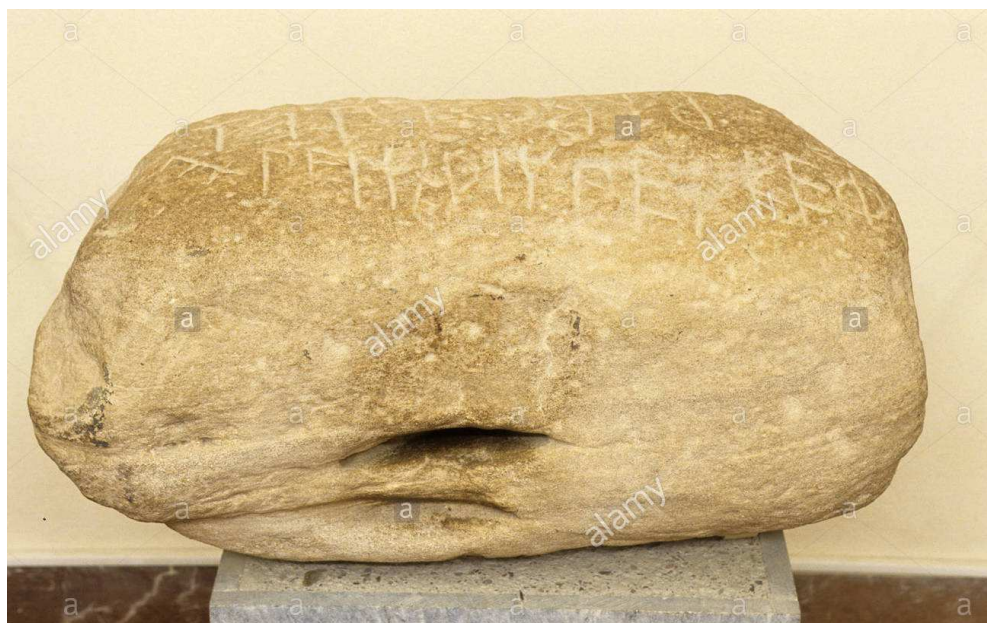
¹¹⁴N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 183

¹¹⁵S. G. Miller, *Arete greek sports from ancient sources*, London 2004, 124-125

cijela gumena, onda joj je bar onaj unutrašnji dio koji se puni zrakom gumeni, te se ovija
kožom ili tkaninom.

8. Dizanje utega

U grčko je doba dizanje utega bilo dio treninga. Otkriveno je dosta kamenih utega u cijeloj Grčkoj, a jedan pronađen u Olimpiji, ima natpis iz 6.st.pr.Kr., te je oblika i veličine srednje velikog kovčega (0,33x0,68x0,39) a težine 143kg. Neobično je kod ovog utega što ima udubljenu ručku. Zbog njegove veličine čovjek ga nije mogao objumiti, pa se pretpostavlja da bi ga digao s jedne strane, dok bi drugi kraj služio kao oslonac poluge. Takvo dizanje utega bi moglo biti slično današnjem dead-liftu, čiji trenutni rekordi prelaze 400kg. No, vidimo da je antičko i moderno dizanje utega bilo prilično slično.¹¹⁶ Ovakvi utezi zvali su se *halteres*, kao i utezi koje su koristili kao pomoć kod skoka u dalj. Iako su se jednako zvali, ovi utezi su se razlikovali jedni od drugih te su imali različitu namjenu.

Sl. 29. Kameni uteg iz Olimpije, 6. st. pr. Kr.

Rimljani su sudjelovali u dizanju utega koje se razvilo u sofisticiraniju aktivnost od one u grčko doba, kada su koristili kamenja, stijene, čak i stoku. Rimljani su trenirali pod

---

¹¹⁶W. E. Sweet, *Sport and recreation in ancient Greece*, Oxford 1987, 104-105

budnim trenerskim okom, dizali su uravnotežene utege od kamena i metala, a za gimnastiku su koristili lagane utege iz grčke atletike.¹¹⁷

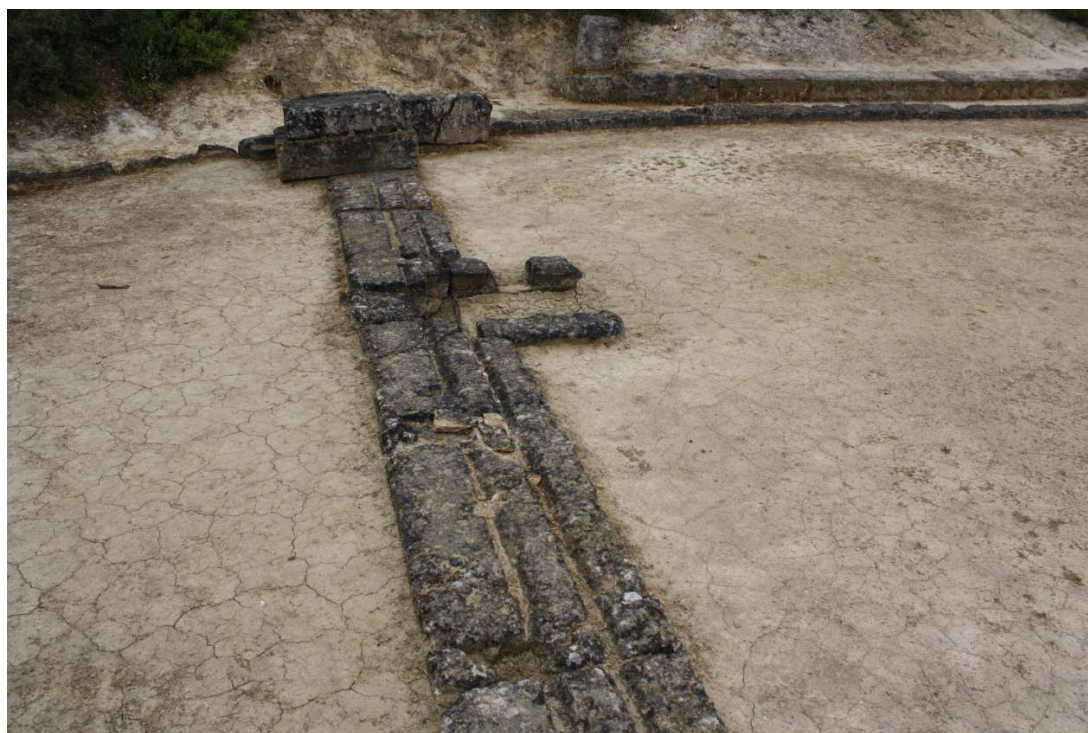
¹¹⁷N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 113

9. Ostalo

9.1. *Balbis*

Na samim počecima utrka, nije postojalo nikakvih startnih pragova, nego bi sportaši sami sebi iskopali rupe, a ispred njih je bila startna crta povučena štapom. Kasnije se pojavljuju startni pragovi od kamena i zvali su se *balbis*. *Balbis* je bio duga uska kamena ploča sa dva uska žlijeba i rupama za svakog trkača. Trkači bi stavili stopala u utore na toj ploči, tako da je jedno stopalo bilo ispred drugog.¹¹⁸ Prednji dio rupa je bio nakošen, dok je stražnji dio bio vertikalalan da se trkač može lakše odgurnuti pri startu. Kod dešnjaka, lijeva noga je prirodno bila ispred desne.¹¹⁹

Sl. 30. *Balbis* u Nemeji

¹¹⁸N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 84-84

¹¹⁹S. G. Miller, *Ancient greek athletics*, 2004, 35

Moderni startni pragovi pojavili su se 1920.g., dok su na Olimpijskim igrama prvi put korišteni 1948.g. u Londonu. Ti pragovi često imaju bazu od teškog metala i dvije pedale za stopala koje su prilagodljive, a širina im je 15cm. Longitudinalni razmak i kut samih pedala je prilagodljiv i svaki ga sportaš sam namjesti. U većini startnih blokova, lateralni razmak je fiksni i iznosi cca 10cm.¹²⁰

Sl. 31.Moderna startna pozicija

U antici, *balbis* je onačavao i mjesto s kojeg se bacao disk. Bio je nepoznate veličine, dovoljan za jednog čovjeka, te označen sa svih strana osim sa stražnje.¹²¹ S njega se također, nakon zaleta bacalo koplje, a kod skoka u dalj označavao je crtu prijestupa, tj. *balbis* se nije smjelo prekoračiti.

9.2. *Hysplex*

Startni uređaj, koji se razlikovao od mjesta do mjesta, no svugdje je bio napravljen po istom principu, zvao se *hysplex*. Prva verzija hispleksa je obična vrpca postavljena ispred

¹²⁰ A. Subić, *Materials in sports equipment vol. 2*, Cambridge England 2007, 322

¹²¹ W. E. Sweet, *Sport and recreation in ancient Greece*, Oxford 1987, 41

trkača, zategnuta s obje strane. Utrka bi počela kad bi ta vrpca pala na pod. Na taj način nitko nije mogao krenuti prije vremena. Sa strane su stajala dva stupa koji su pomoću vrpce stajali uspravno. Kad su bili pušteni, letjeli su prema naprijed unaprijed i dolje, na taj način da su brzo spuštali dvije vrpce rastegnute među njima, jednu iznad druge.¹²² Kasnije je *hysplex* napredovao. Od 5.st.pr.Kr., stadioni su opremljeni modernijim startnim mehanizmom. Bio je trokutnog oblika, a na bazi trokuta su stajali trkači okrenuti leđima vrhu trokuta. Naravno, svaki trkač je imao rupe za stopala, a jedan od drugog su bili odvojeni cca 1,5m. Kod prvog i zadnjeg trkača je stajao po jedan brončani štap. Ispred trkača bi se postavili nizovidrvenih početnih vrata koja su bila stavljena u rupe, svaka pojedinačno. Svaka su od tih vrata kontrolirana vrpcom koja počinje na vratima i završava na vrhu cijelog tog mehanizma. Kad bi glasnik trubom označio početak utrke, vrpca se ili povukla ili pustila, a vrata bi pala na pod te bi utrka počela.¹²³

Sl. 32.Rekonstrukcija hysplexa

¹²²D. C. Young, *A brief history of the Olympic Games*, 2004, 43

¹²³S. G. Miller, *Ancient greek athletics*, 2004, 24

9.3. *Bater*

Glavna oprema u antičkom, a i u modernom skoku u dalj je ploča za odskok. U antici se zvala *bater*, a dimenzije i izgled su joj nepoznati. *Bater* se nalazio na početku jame za doskok (*skamma*).¹²⁴

9.4. *Kampter*

Sve današnje utrke, osim sprinta, trče se u kontinuiranim sa laganim zavojima. U antici stadion nije bio napravljen na taj način, pa su se trkači morali okretati oko postaja koje su označavale mjesto okretanja, a zvale su se *kampter*. U utrci *diaulos*, svaki trkač je imao svoj *kampter*, da se ne sudari s drugima.¹²⁵ U svim dužim utrkama pretpostavka je da je bio samo jedan *kampter* na sredini. Nije sigurno u koju stranu su se trkači okretali oko postaje, no budući da su sportaši u utrci s oklopima nosili štit u lijevoj ruci, pretpostavka je da su se oni okretali u smjeru kazaljke na satu. Zbog toga, misli se da su se i svi drugi trkači okretali na tu istu stranu.¹²⁶

Sl. 33. Kampter u Nemeji

¹²⁴W. E. Sweet, *Sport and recreation in ancient Greece*, Oxford 1987, 46

¹²⁵D. C. Young, *A brief history of the Olympic Games*, 2004, 40-41

¹²⁶W. E. Sweet, *Sport and recreation in ancient Greece*, Oxford 1987, 30

9.5. Štafeta i maraton

U antičkoj Grčkoj je postojala utrka s bakljama ali nije bila dio nijedne od četiriju velikih panhelenskih igara, nego se održavala u manjim grčkim zajednicama, većinom kao ritualni nastup u čast bogova vatre, kao što su to Prometej, Hefest i Atena. To je bio timski događaj, koji je sigurno utjecao na moderne štafetne utrke, gdje trkači jedan drugome predaju štafetu, a ne baklju, kao i na ceremonijalno nošenje baklje iz Olimpije do mjesta gdje će se održati slijedeće Olimpijske igre.¹²⁷ U antičkoj štafeti je bilo 8-10 trkača u pojedinom timu. Pobjednička je baklja bila ona kojom su se kasnije palile žrtve, i zbog tog razloga baklja nije smjela pasti na pod ili se ugasiti. Ukoliko bi se nekom timu to dogodilo, odmah je bio diskvalificiran.¹²⁸ Danas se na Olimpijskim igrama trči štafeta 4x100m, što znači da svaki tim ima 4 trkača od kojih svaki trči po 100m.

Maraton je danas opće poznati pojam, no, sam maraton nikad nije bio antička utrka.¹²⁹ Maraton je na modernim Olimpijskim igrama trka dužine 42,195m. S Grčkom se ova disciplina povezuje zbog Plutarhove legende o vojniku Fidipidu koji je, nakon bitke kod Maratona, trčao do Atene da im objavi pobjedu nad Perzijancima, te je odmah nakon toga umro od napora (cca 34,5km).

---

¹²⁷N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 87

¹²⁸W. E. Sweet, *Sport and recreation in ancient Greece*, Oxford 1987, 32

¹²⁹N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 87

10. Zaključak

Sport nije započeo u antici, on je oduvijek postojao među ljudima, koji su ga prakticirali na neki način. No, možemo reći da je u antici doživio svoj procvat. Pojavljuju se mnoge sportske igre, održavaju se razna natjecanja, pojavljuje se sve više sportaša, jača želja za pobjedom i kompetitivnost, i sve više ljudi dolazi to gledati i uživaju u tome. Po prvi se put sport profesionalizira.

Iako je od antike do danas prošlo više od 2000 godina, postoji velik broj sličnosti i razlika, počevši od pravila pojedinih sportova, preko sportske opreme te samog načina izvođenja određenog sporta.

Olimpijske su se igre, dosta promijenile i dodan im je enorman broj novih, Grcima nepoznatih, sportova. Naravno, danas i žene sudjeluju u svim sportovima, što je prije bilo zabranjeno. Pomagala, koja su u nekim sportovima nekoć koristili Grci, danas više ne postoje. Uspoređenje sportova i sportske opreme bazirala sam na sportovima koji su se održavali na Olimpijskim igrama nekad i sad, uz iznimku igara s loptom i dizanja utega koje sam dodala kao zanimljivosti (ne)sportske prakse, koje se ipak mogu povezati s onima koje pripadaju Olimpijskim igrama, i čije se postojanje može potvrditi u samoj antici. Naravno, time konačni broj igara u antici nije zaključen.

Vidjeli smo da se trčanje i bacanje diska nisu toliko izmijenili ili su se malo promijenili od antike do danas. Moderan start utrke i način bacanja diska su u svojoj suštini vrlo slični antičkim prethodnicima. Sam disk je drugačiji jer je s napretkom tehnologije i on moderniziran. Što se tiče bacanja koplja i skoka u dalj, promjena je ta da su u antici koristili dodatna pomagala u ova dva sporta, a danas se pomagala više ne koriste.

Od borilačkih sportova u antici poznajemo boks, hrvanje i pankration. Ne možemo nijedan od ta tri sporta u potpunosti izjednačiti sa današnjima, no vrlo su slični. Pravila su se mijenjala, no svakako su današnja pravila stroža nego prije, i sportovi su manje nasilni. Također boksačke rukavice danas nanose puno manju štetu i bol od onih antičkih.

Igre s loptom su postojale oduvijek, i djeca svakodnevno izmišljaju nove igre. Tu nema puno promjene, no mijenjala se sama lopta koja se sve više modernizira. Danas imamo ~~mnogo~~ vrsti lopti, u svakom sportu poseban tip namijenjen baš njemu.

Također, vidjeli smo da ljudi dižu utege još od antičkog doba. Tehnika je možda bila malo drukčija, jer nisu imali tehnologiju kao mi danas, ali možemo reći da su imali neku vrstu antičkog bodibildinga.

Naravno, ovo što mi danas koristimo i sportovi koje treniramo ili igramo, sigurno nisu trajan domet i sigurno će se mijenjati i dalje. Svakim danom tehnologija sve više napreduje, ljudi istražuju i smišljaju nove načine, nove sportove, nove oblike rekreacije. Za 2000 će godina netko proučavati i uspoređivati današnji sport i onaj koji će postojati tada. U svakom slučaju, sport je nešto što se ne smije zanemariti, jer njime jačamo duh, tijelo i um. Ljudi danas imaju jako malo slobodnog vremena i prvo čega se odriču je sport. Po mom mišljenju to nikako nije u redu, jer bilo kakva vrsta rekreacije jača naše zdravlje i oslobađa nas od stresa. Nije Juvenal „zaludu“ rekao: „Mens sana in corpore sano!“¹³⁰

---

¹³⁰Juvenal, *Satira X*, 356.

11. Popis slika

Sl. 1. Logo modernih Olimpijskih igara

<https://stillmed.olympic.org/media/IOCrings.jpg> (11.09.2017.)

Sl. 2. Ostaci gimnazija i palestre

https://grecoroman.library.villanova.edu/files/cache/97ceb5ecc16a87d904c1badb8ef92c45_f137.jpg (11.09.2017.)

Sl. 3. Panatenejska terakotna amfora s prikazom golih trkača

http://www.metmuseum.org/toah/images/h5/h5_14.130.12.jpg (11.09.2017.)

Sl. 4. Strigil iz rimskih termi

http://www.forumtraiani.com/wp-content/uploads/strigilis_eisen_2703.jpg (11.09.2017.)

Sl. 5. Crveno figuralna amfora s prikazom sportaša koji čisti tijelo strigilom

<http://ancientolympics.arts.kuleuven.be/picEN/slides/P0131.jpg> (11.09.2017.)

Sl. 6. Rekonstrukcija antičke Olimpije

<http://www.greeceathensaegeaninfo.com/a-greece-travel/a-h-historic-destinations/olympics/olympic-games-ancient-greek-complex.jpg> (11.09.2017.)

Sl. 7. Stavljanje vijenca od maslinovih grana na glavu pobjednika Olimpijskih igara

http://cx.aos.ask.com/question/aq/did-ancient-olympic-games-stop_88850427b001670c.jpg (11.09.2017.)

Sl. 8. Olimpijske medalje

<https://cdnolympic.files.wordpress.com/2016/06/olympic-medals1.png?w=1360> (11.09.2017.)

Sl. 9. Rimska kopija Mironovog Diskobola

http://www.greece-is.com/wp-content/uploads/2016/08/OLYMPICS_AGON_DISKOVOLOS.jpg (11.09.2017.)

Sl. 10. Terakotna panatenejska amfora, cca 530. g. pr. Kr. s prikazom grupe trkača u nagnutom položaju

https://news.tulane.edu/sites/news/files/images/072512_olympic-vase2_2.jpg (11.09.2017.)

Sl. 11. Nagnuti položaj Usaina Bolta

<https://www.thesun.co.uk/wp-content/uploads/2016/08/nintchdbpict000260177278.jpg?w=960&strip=all> (11.09.2017)

Sl. 12. Brončani utezi za skok u dalj nađeni u Olimpiji, koji su bili dar od pobjednika

http://www.seeingspectacles.org/wp-content/uploads/2014/12/Greek_jumping_weights.jpg (11.09.2017.)

Sl. 13. Detalj crnofiguralne amfore s prikazom skakača u dalj

http://www.greece-is.com/wp-content/uploads/2015/10/PELOP_OLYMPIA_6.jpg (11.09.2017.)

Sl. 14. Rekonstrukcija antičkog skoka u dalj

<http://www.mlahanas.de/Greeks/Olympia/Jump.jpg> (11.09.2017.)

Sl. 15. Moderna koplja za bacanje

http://wwwchem.uwimona.edu.jm/courses/CHEM2402/Sport/Javelin_Nordic.jpg (11.09.2017.)

Sl. 16. Prikaz bacača koplja na vazi

<http://www.hellenicaworld.com/Greece/ImagesML/Olympia/Akon.jpg> (11.09.2017.)

Sl. 17. Rimski crtež bacača koplja i amentuma

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ef/Javelin_thrower_Louvre_G384.jpg (11.09.2017.)

Sl. 18. Mramorni reljef s prikazom hrvača, Grčka, 510. g. pr. Kr.

[https://thumbs-prod.si-cdn.com/P535i6VnoICuLbh4T5DyNTirf3g=/800x600/filters:no_upscale\(\)/https://public-](https://thumbs-prod.si-cdn.com/P535i6VnoICuLbh4T5DyNTirf3g=/800x600/filters:no_upscale()/https://public-)

media.smithsonianmag.com/filer/8e/8b/8e8b051b-afc6-4264-a411-d0650eaa6dcd/athenswrestling.jpg (11.09.2017.)

Sl. 19. Srebrni stater iz Aspendosa, Pamfilija, 370-333. g. pr. Kr. s prikazom hrvača i sportaša

<http://www.anythinganywhere.com/commerce/coins/coinpics/ancg-aspend-sg5396-5.jpg>
(11.09.2017.)

Sl. 20. Moderno hrvanje

https://www.elitefts.com/wp/wp-content/uploads/2010/11/BRENT_METCALF.jpg
(11.09.2017.)

Sl. 21. Prikaz dva boksača na grčkoj vazi

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ed/Boxers_Panathenaic_Met_06.1021.51.jpg (11. 09.2017.)

Sl. 22. Crtež antičkih boksačkih rukavica: grčke *himantes*, grčke *oxys* i rimske *cestus*

<http://i.imgur.com/SG3KF.png> (11.09.2017.)

Sl. 23. Mozaik iz Tunisa s prikazom rimskih boksača

<https://i.pinimg.com/originals/3f/60/47/3f6047b87a2670ccc14fb90b79f77721.jpg>
(11.09.2017.)

Sl. 24. Današnji profesionalni boksači

https://cdn.vox-cdn.com/uploads/chorus_image/image/55437703/621558154.0.jpg
(11.09.2017.)

Sl. 25. Boksači na Olimpijskim igrama

<https://stillmed.olympic.org/media/Images/OlympicOrg/News/2016/07/31/2016-07-31-boxing-thumb.jpg> (11.09.2017.)

Sl. 26. Kopija grčke mramorne skulpture iz 3. st. pr. Kr. prikazuje dva pankratista

<http://ancientolympics.arts.kuleuven.be/picEN/slides/P0012.jpg> (11.09.2017.)

Sl. 27. Usporedba modernog MMA i crteža pankratista na atičkom crnofiguralnom skifosu iz cca 500. g. pr. Kr.

<https://i.pinimg.com/736x/08/f4/32/08f4328dcfcd802276ba3ea279f2b70d.jpg> (11.09.2017.)

Sl. 28. „Hokej reljef“ na bazi grčke statue iz 5. st. pr. Kr.

N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London 2007, 156

Sl. 29. Kameni uteg iz Olimpije, 6. st. pr. Kr.

<http://c8.alamy.com/comp/AT1W19/weight-stone-the-6th-century-b-c-olympia-greece-AT1W19.jpg> (11.09.2017.)

Sl. 30. *Balbis* u Nemeji

<http://www.ancient.eu/uploads/images/615.jpg?v=1485682717> (11.09.2017.)

Sl. 31. Moderna startna pozicija

https://www.tutorialspoint.com/running/images/common_terms.jpg (11.09.2017)

Sl. 32. Rekonstrukcija hysplexa

http://i.vimeocdn.com/video/323742984_1280x720.jpg (11.09.2017.)

Sl. 33. Kampter u Nemeji

<http://nemeangames.org/images/nemean-games/turning-post-kampter.jpg> (11.09.2017.)

12. Popis literature

- J. A. Arieti, Nudity in Greek athletics, *The classical world*, Vol. 68, No. 7.m, 1975, 431-436.
- S. Brunet, Winning the Olympics without taking a fall, getting caught in a waistlock, or sitting out a round, *Zeitschrift fur Papyrologie und Epigraphik*, Bd. 172, 2010, 115-124.
- M. T. Butcher, J. E. A. Bertram, Jump distance increases while carrying handheld weights: Impulse, history, and jump performance in a simple lab exercise, *Journal of science education and technology*, Vol. 13, 2004, 285-297.
- P. Christesen, *Olympic victor lists and ancient greek history*, Cambridge, England, 2007.
- P. Christesen and D. G. Kyle, *A companion to sport and spectacle in greek and roman antiquity*, Cambridge, England, 2014.
- L. Christopoulos, Greek combat sports and their transmission to Central and East Asia, *Classical world*, Vol. 106, No. 3, 2013, 431-459.
- N. B. Crowther, *Sport in ancient times*, London, 2007.
- H. A. Harris, Greek javelin throwing, *Greece & Rome*, Vol. 10, No. 1, 1963, 26-36.
- M. Jenkins, *Materials in sports equipment*, Cambridge, England, 2000.
- D. G. Kyle, *Sport & spectacle in the ancient world*, Cambridge, England, 2015.
- S. G. Miller, *Ancient greek athletics*, 2004.
- S. G. Miller, *Arete greek sports from ancient sources*, London, 2004.
- A. E. Minetti, L. P. Ardigo, Halteres used in ancient Olympic long jump, *Nature*, Vol. 420, 2002, 141-142.
- S. R. Murray, Boxing gloves of the ancient world, *The journal of combative sport*, 2008.
- A. Subić, *Materials in sports equipment vol. 2*, Cambridge, England, 2007.
- W. E. Sweet, *Sport and recreation in ancient Greece*, Oxford, 1987.

V. Šiljak, E. Plakona, G. Fragkiadakis, S. Bajrić, Research on technics of throwing discus in ancient Greece, *Sport science* 7, 2014, 62-70.

D. C. Young, *A brief history of the Olympic Games*, 2004.

The Olympic Games in Ancient Greece, Olympic Museum and Studies Centre, Lausanne, 2002.

13. Sažetak i ključne riječi

U ovom magistarskom radu govorili smo o Olimpijskim igrama nekad i sad, te smo uspoređivali opremu određenih sportova u antici i danas. Olimpijske igre su oduvijek imale cilj ujediniti narode i u miru se baviti sportom, samo se u antici to odnosilo na grke narode, a danas na cijeli svijet. Iako je razlika veća od 2000 godina, postoji mnogo sličnosti u izvođenju nekih sportova, kao i u njihovoj opremi. U antici je svaki sport bio puno nasilniji nego što su to danas, te je prije dosta ljudi i pogibalo za vrijeme igara.

Pentatlon je ujedinjavao 5 različitih sportova: bacanje diska, trčanje, skok u dalj, bacanje koplja i hrvanje. Kod bacanja diska, disk se promijenio, postao je lakši za bacanje. Trčanje na kratke staze se danas izvodi iz niskog starta, dok je prije postojao samo visoki start. Skok u dalj izvodili su uz pomoć utega u rukama, koji su sportašu davali dodatan potisak naprijed. Danas se ne koriste nikakva pomagala kod skoka u dalj. Bacanje koplja se također odvijalo uz pomoć ankila, koje je koplju davalo veću rotacijsku snagu i precizniji let. Također, danas se pomagala ne koriste kod bacanja koplja. Što se tiče hrvanja, taj se sport danas razvio u više podtipova, međutim nijedan današnji tip se ne može poistovijetiti sa antičkim grčkim hrvanjem.

Boks i pankration su dva antička borilačka sporta koja su slovila kao vrlo nasilni sportovi. Boksačke rukavice su postojale u Grčkoj, ali su se s vremenom mijenjale i razvijale. Rimske rukavice *caestus* su bile najbrutalnije koje su postojale, a preteča su današnjih boksera. Što se pankrationa tiče, mogu se povezati paralele s MMA borbama, jer u tom sportu nije bilo baš mnogo pravila, sve je bilo dopušteno.

Igre s loptom se mijenjaju svakodnevno, od dana kad je lopta izmišljena, međutim sve je to napravljeno na istu shemu. Mnoge grčke i rimske igre s loptom, možemo povezati s današnjim dječjim igrama uz male razlike.

Zanimljivo je da je i u antici postojalo dizanje utega kao sport. Koristili su velika kamenja da ih dižu i tako jačaju svoju snagu. Rimljani su koristili osim kamenih i metalne utege.

Sport, kao i njegova oprema se razvija svakim danom od antike pa sve do danas i razvijat će se i dalje, te će uvijek biti prostora za analizu i jednog i drugog.

Olimpijske igre

Olimpija

Grčka

Rim

Sport

Sportska oprema

14. Abstract and key words

In this master's thesis we talked about Olympic Games in ancient times and today, and we compared sport equipment then and now. Olympic Games have always had the purpose to unite nations and play sports in peace. The only difference is that ancient games were uniting Greek tribes, and modern games are uniting whole world. Even though the gap between those games is more than 2000 years, there are a lot of similarities in performing some sports, and also in their equipment. In antique, every sport was far more violent than they are today, and it was not unusual if someone dies during the games.

Pentathlon was sport that combined 5 different sports: disc throwing, running, long jump, javelin throwing and wrestling. The disc, for disc throwing, has changed and it became much lighter than in ancient times. Running on short distances in ancient times, runners were starting in upright positions, and now they are starting it in low start. In long jump, sportsmen were having special weights in their hands, which gave them extra push forward. Today, we don't use any extra equipment for long jump. Javelin throw was performed with help of an *ankyle*, which was giving the javelin bigger rotational force and more precise flight. Also, these days we don't use any extra equipment in javelin throw. Ancient wrestling was sport that grew in lot of different types of combat sports similar to wrestling with small differences, but none is exactly the same as ancient Greek wrestling.

Box and pankration were two ancient combat sports that were really violent. Boxing gloves have existed in ancient Greece, and they were changing over the time. Roman gloves *caestus* were far more brutal than any other gloves, and they are forerunner of today's boxers. Pankration is the sport which we can compare the best with MMA fights, because that sport didn't have much rules, everything was allowed.

Ball games are changing everyday, since the day the ball was made up, but all games are made with the same outline. A lot of Greek and Roman ball games, we can connect to present kids games with small differences.

It's interesting that in antique, lifting weights was familiar sport. They used big stones to lift them up and strengthen themselves. Romans used stone and metal weights.

Sport and their equipment is growing and changing every day from ancient times until today, and it will grow and change even more, so there will be plenty of space for analysing both.

Olympic Games

Olimpia

Greece

Rome

Sport

Sports equipment